

VANHEMMAN NÄKÖKULMA VARHAIS- KASVATUSPALVELUIHIN

Siikalatvan varhaiskasvatuskyselyn tuloksia

Aini Jarva

Opinnäytetyö, kevät 2013

Diakonia ammattikorkeakoulu

Pieksämäki

Sosiaalialan koulutusohjelma

Sosionomi (AMK) +

Lastentarhanopettaja

En anna vain lastani
annan kaikkeni
luovun ja luovutan
itseltäni pois
huolehdittavaksi

Päiväkodin portilla
kun käsi jaksaa vilkuttaa
lähettää suukkoja loputtomiin
vielä ensimmäisissä liikennevaloissa
vielä työni äärellä
viipyy mielessäni
katseen pyyntö
Älä unohda, tule pian

Lähetän terveiseni
olen jo matkalla
luotasi luoksesi
Kiireisissä kohdissa
sydän liikahtaa sinne päin
ei niin tärkeää, täyttä täällä
ettei mieleeni mahtuisi

Päiväkodin portilla
kun tunnit ovat vilkutusten välissä
löydän kiikkujani
likaisen janoisen iloisen
Ihmeeni

Sydän liikahtaa teihin päin
olen kiitollinen hyvästä hoidosta

Marja Kaskela

(Kaskela & Kekkonen 2006, 48.)

TIIVISTELMÄ

Jarva, Aini. Vanhemman näkökulma varhaiskasvatuspalveluihin. Siikalatvan varhaiskasvatuskyselyn tuloksia. Pieksämäki, kevät 2013, 63 s., 2 liitettä. Diakonia ammattikorkeakoulu. Sosiaalialan koulutusohjelma, Sosionomi (AMK) + Lastentarhanopettajakelpoisuus.

Opinnäytetyöni tavoitteena oli selvittää alle esikouluikäisten lasten vanhempien mielipide Siikalatvan varhaiskasvatuspalveluihin. Tutkimukseni yhteistyökumppanina oli Siikalatvan varhaiskasvatuspalvelu. Tutkittavina varhaiskasvatuspalveluina olivat päiväkotihoito, perhepäivähoito ja ryhmäperhepäivähoito. Vanhemmat arvioivat päivähoitopalveluiden toteutumista, päivähoidon toimintaympäristöä, yhteistyötä ja päivähoidon laatua.

Tutkimukseni on pääosin tilastollinen tutkimus. Aineistonkeruumenetelmänä käytin kyselylomaketta, joka jaettiin päivähoitopaikkojen kautta kaikille alle esikouluikäisten lasten vanhemmille. Aineiston tilastolliseen käsittelyyn käytin SPSS-ohjelmaa. Avoimet vastaukset käsitelmin laadullisen aineiston analysointimenetelmien mukaisesti sisällönanalyysillä.

Tutkimuksen keskeisenä tuloksena oli vanhempien tyytyväisyys käyttämäänsä päivähoitopalveluun, päivähoidon toimintaympäristöön, yhteistyöhön ja laatuun. Vanhemmat kokivat voivansa vaikuttaa lapsensa varhaiskasvatussuunnitelmaan. Vanhemmat myös arvostavat päivähoitohenkilöstön antamaa tukea lapsen hoitoon ja kasvatukseen. Vanhemmat arvioivat varhaiskasvatuksen laatua ja toivat monipuolisesti esille laatuun liittyviä tekijöitä, Varhaiskasvatuksen kehittämistarpeet kohdistuivat lapsen päivästä tiedottamiseen, vanhemman kohtaamiseen, päivähoidon ja vanhempien väliseen yhteistyöhön, lapsen yksilöllisyyden huomioimiseen ja ryhmäkokojen pienentämiseen.

Avainsanat: Varhaiskasvatuspalvelu, varhaiskasvatuksen toimintaympäristö, kasvatuskumppanuus, osallisuus, varhaiskasvatussuunnitelma, varhaiskasvatuksen laatu

ABSTRACT

Jarva, Aini. Parent's perspective of early childhood services. Early education survey results in Siikalatva. 63 p, 2 attachments. Language: Finnish, Spring 2013.

Diaconia University of Applied Sciences. Degree Programme in Social Services and Education. Bachelors degree in Social Services, certified kindergarten teacher.

The goal of this study was to research the parents' opinion of early childhood education in Siikalatva, specifically education for children before they reach pre-school age. The study was conducted together with Siikalatva early childhood services. The three services focused on were: day care, family day care and group family day care. Parents rated day care service based on four criteria: concept implementation, the day care environment, co-operation between parents and teachers, and the quality of day care service.

This research is a statistical study. To collect study material, a survey was distributed to all parents of children under pre-school age within childcare. The SPSS program was used in processing the statistical material. The open questions I processed in accordance of qualitative data analysis methods by using the content analysis.

Results of the study showed that the parents were satisfied with the day care services provided, the day care environment, the co-operation and the quality of the service. The parents felt that they were able to have an impact on their child's early childhood education plan. The parents also appreciated the support from personnel of the day care center to care for and educate their children. Parents rated the quality of early childhood education, and offered a wide range of quality related factors to enhance the service. The development needs in early childhood education were focused on interaction with parents, informing the parents of their child's day, cooperation between the day care and parents, being aware of the individual needs of each child and reducing the group size.

Keywords: Early childhood services, early childhood education environment, education partnership, inclusion, early childhood education plan, the quality of early childhood education

SISÄLTÖ:

1 KIITOS LAPSENI HYVÄSTÄ HOIDOSTA.....	6
2 VARHAISKASVATUS JA LAADUKAS LAPSUUS	8
2.1 Arvopohjasta keskeisiin periaatteisiin	8
2.2 Varhaiskasvatuspalvelut	10
2.3 Varhaiskasvatuksen toimintaympäristö	12
2.4 Yhteistyö vanhempien kanssa	15
2.5 Varhaiskasvatuksen laatu	19
2.5.1 Laadun arviointi ja seuranta	20
2.5.2 Kokemuksia ja näkemyksiä laatutyöhön	22
3 TUTKIMUSMENETELMÄ JA TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	30
3.1 Tutkimustehtävä ja -kysymykset	30
3.2 Kohdejoukon valinta ja tutkimusmenetelmä	31
3.3 Tutkimusaineiston keruu ja käsittely	32
3.4 Tutkimusaineiston analyysi	32
3.5 Tutkimuksen luotettavuuden arviointi	33
4 TUTKIMUKSEN TULOKSET	35
4.1 Vastaajien taustatiedot	35
4.2 Päivähoitopalvelujen toteutuminen	36
4.3 Päivähoidon toimintaympäristö	39
4.4 Yhteistyö	42
4.5 Päivähoidon laatu	44
5 TUTKIMUSTULOSTEN TARKASTELUA JA JOHTOPÄÄTÖKSIÄ	49
6 POHDINTAA	52
6.1 Miten tuon opinnäytetyön tuloksia esille työelämälle ja vanhemmille	52
6.2 Opinnäytetyöprosessi tukemassa omaa ammatillisuutta	53
LÄHTEET	55
LIITE 1 Varhaiskasvatuksen kyselylomake	59
LIITE 2 Hyvää laatua päivähoitossa vanhempien kokemuksen mukaan	63

1 KIITOS LAPSENI HYVÄSTÄ HOIDOSTA

Kiitos lapseni hyvästä hoidosta -on vanhemman palaute lapsensa saamasta hoidosta opinnäytetyön kyselylomakkeessa. Palaute kuvaa hyvin kyselyn tuloksia, mutta silti aina löytyy kehittämistä, kuten kyselyni tulokset osoittavat. Ilman palautetta ja kehittämistarpeiden esille tuloa, ei tapahdu arviointia ja kehittämistä. Opinnäytetyön aihetta ideoidessani halusin, että työni hyödyttäisi Siikalatvan lapsiperheitä, lapsiperheiden kanssa työskenteleviä sekä varhaiskasvatuspalveluiden tuottajia. Olen tehnyt työtä päivähoitossa vuodesta 1983 lähtien ja olen nähnyt päivähoitossa vanhempien kanssa tehtävän yhteistyön kehittymisen kasvatuskumppanuudeksi ja vanhempien osallisuudeksi. Vanhempien mukaan ottaminen, osallisuus, lapsensa varhaiskasvatuksen suunnitteluun, toteutuksen ja arviointiin on osa ennaltaehkäisevää ja perhettä tukevaa työtä. Lapsen hyvinvoinnin havainnoiminen on varhaiskasvatuksen työntekijälle päivittäistä arkea.

Varhaiskasvatus on kohtaamispaikka ja toiminnan alue. Kaikki aikuisten kohtaamiset portilla, eteisessä, pihalla, ovat tärkeitä. Niiden kautta välitetään välittämisen kulttuuria lapselle – sitä, että hänelle tärkeät ihmiset välittävät tilanteesta ja toisistaan. (Korhonen 2006, 69.) Varhaiskasvatuksessa yhteistyön merkitys vanhempien ja kasvattajien välillä lapsen hyvän arjen turvaamiseksi on erittäin tärkeää. Opinnäytetyössäni tuon esille vanhempien kokemuksia ja toiveita hyvästä yhteistyöstä.

Tutkimusaiheen valinta oli eettinen kysymys. Omalla kohdalla aiheen valintaan vaikuttivat oma kokemukseni päivähoitopalveluista ja tutkimuksen tuoman hyödyn tuottaminen Siikalatvan kunnalle. Tutkimuskohteena ovat Siikalatvan päivähoitopalveluja käyttävät lapsiperheet. Eettisesti hyvän tutkimuksen tekeminen on vaativa tehtävä. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2005, 25.) Varhaiskasvatuksen palveluiden arviointi on varhaiskasvatuksen laadunarviointia. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet -asiakirja (2005) edellyttää kasvattajilta jatkuvaa toiminnan arviointia ja kehittämistä. Laadunarvioinnin kautta vanhemmat saavat mahdollisuuden vaikuttaa ja osallistua lapsensa elämään päivähoitossa. Laadunarviointi antaa perheille, päivähoidon henkilöstölle ja hallinnolle yhteisen perustan ja käsitteet keskustella päivähoitokasvatuksesta, sen tavoitteista, vahvuuksista ja kehittämishaasteista. (Hujala & Fonsén 2011, 312.)

Teoriaosuudessa käsittelen opinnäytetyöni keskeiset käsitteet eli varhaiskasvatuspalvelu, varhaiskasvatuksen toimintaympäristö, kasvatuskumppanuus, osallisuus, varhaiskasvatussuunnitelma ja varhaiskasvatuksen laatu. Teoriatietona käytin pääasiassa 2000-luvulla ilmestyneitä varhaiskasvatusta käsittelevää kirjallisuutta sekä tutkimuksia. Aikaisemmista tutkimustuloksista keskityin neljään aikaisemmin tehtyyn varhaiskasvatuksen laatua käsitteleviin tutkimukseen. Aila Tiilikka nostaa tutkimuksessaan esille äitien kasvatuskäsityksiä ja arviointeja hyvästä päiväkotikasvatuksesta, Sanna Parrila on tutkinut perhepäivähoitoa osana suomalaista päivähoitojärjestelmää, Paula Laakso on tutkinut varhaiskasvatuksen laadun kehittämistä seudullisella yhteistyöllä sekä Jaana Jokimies ja Eeva-Liisa Kronqvist ovat tehneet selvityksen vanhemmat varhaiskasvatuksen laadun arvioijina. Näiden tutkimusten tuloksia peilaan oman opinnäytetyöni tutkimuksen tuloksiin.

Opinnäytetyöni tulokset tarjoavat työkalun varhaiskasvatuksen kehittämiseksi niin varhaiskasvatuksen esimiehille kuin työntekijöille. Kyselyn kautta vanhempien mielipide varhaiskasvatuspalveluista ja kehittämistarpeista on nostettu esille ja keskusteluun. Kehittämistyö eri päivähoitoyksiköissä tämän kyselyn tulosten pohjalta voidaan aloittaa.

2 VARHAISKASVATUS JA LAADUKAS LAPSUUS

Tässä luvussa käsittelen varhaiskasvatusta, varhaiskasvatuspalveluja, toimintaympäristöä ja vanhempien kanssa tehtävää yhteistyötä kasvatuskumppanuuden ja vanhempien osallisuuden kautta. Lisäksi käsittelen varhaiskasvatuksen laatua, laadun arviointia sekä varhaiskasvatuksen tutkimuksen näkemyksiä varhaiskasvatustyöstä.

2.1 Arvopohjasta keskeisiin periaatteisiin

Varhaiskasvatus on lapsuuden eri kasvu- ja oppimisympäristöissä tapahtuvaa kasvatuksellista ja pedagogista toimintaa, joka pohjautuu aikuisen ja lapsen sekä lasten keskinäiseen että aikuisten keskinäiseen yhteistyöhön ja toimintaan. Perusedellytys onnistuneelle vuorovaikutukselle on lapsen ymmärtävä tulkinta. (Nummenmaa 2001, 26.) Varhaiskasvatuksen tavoitteena on edistää lapsen tasapainoista kasvua, kehitystä ja oppimista. Keskeisenä voimavarana on ammattitaitoinen henkilöstö. Onnistuneen varhaiskasvatuksen toteutumiseen tarvitaan kasvatuskumppanuutta, vanhempien ja kasvatuksen ammattilaisten kiinteää yhteistyötä. (Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimus- ja kehittämiskeskus 2005, 11.)

Varhaiskasvatuksen arvopohja perustuu kansainvälisiin lapsen oikeuksia määrittäviin sopimuksiin ja ohjaaviin asiakirjoihin. Varhaiskasvatuksen keskeiset periaatteet ovat lapsen oikeus turvallisiin ihmissuhteisiin, turvattuun kasvuun, kehittymiseen ja oppimiseen, turvattuun ja terveelliseen ympäristöön, tulla ymmärretyksi ja kuulluksi ikänsä ja kehitystasonsa mukaisesti, saada tarvitsemansa erityistä tukea sekä oikeus omaan kulttuuriin, äidinkieleen ja uskontoon tai katsomukseen. Henkilökohtaisen hyvinvoinnin edistäminen, toiset huomioon ottavien käyttäytymismuotojen ja toimintatapojen vahvistaminen sekä itsenäisyyden asteittainen lisääminen ovat varhaiskasvatuksen toimintasuuntaavia kasvatuspäämääriä. Kaiken tavoitteena on hyvinvoiva lapsi. (Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimus- ja kehittämiskeskus 2005, 12–15.)

Varhaiskasvatuksella on kolme kasvatuspäämääriä: henkilökohtaisen hyvinvoinnin edistäminen, toiset huomioon ottavien käyttäytymismuotojen ja toimintatapojen vahvistaminen sekä itsenäisyyden asteittainen lisääminen. Henkilökohtaisen hyvinvoinnin

edistämisessä keskeistä on jokaisen lapsen yksilöllisyyden kunnioittaminen, joka luo perustan lapsen mahdollisuudelle toimia ja kehittyä omana ainutlaatuisena persoonallisuutena. Toiset huomioon ottavien käyttäytymismuotojen ja toimintatapojen vahvistaminen merkitsee kasvatuspäämääränä sitä, että jokainen lapsi oppii ottamaan huomioon muita ja välittämään toisista. Lapsen myönteinen suhtautuminen itseensä, toisiin ihmisiin, erilaisiin kulttuureihin ja ympäristöihin lisääntyy. Itsenäisyyden asteittainen lisääminen tarkoittaa, että lapsi edellytystensä mukaisesti kykenee huolehtimaan itsestään ja läheisistään sekä tekemään elämäänsä koskevia valintoja ja päätöksiä. (Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus 2005, 13.)

Varhaiskasvatus liittyy kaikkeen yhteiskunnalliseen toimintaan, jolla pyritään vaikuttamaan kasvuolosuhteisiin ja edistämään lapsen mahdollisimman suotuista kehitystä. Toiminnassa erotetaan tavoitteellinen kasvatus, muu sosiaalinen vuorovaikutus sekä kasvatuksen tukitoimet. (Karila, Kinos & Virtanen 2001, 13.) Varhaiskasvatuksen katsotaan kattavan ikävuodet syntymästä kahdeksan ikävuoden ikään. Varhaiskasvatuksen toteuttajana perheen ohella toimii päivähoitojärjestelmä. Vanhempien näkökulmasta päivähoito on sosiaalipalvelua perheille, toisena päivähoiton tehtävänä on varhaispedagogiikan ja siihen sisältyvän esiopetuksen toteutuminen. Suomalaisen päivähoiton vahvuusalueena on kasvatuksellisen ja sosiaalipalvelullisen tehtävän yhteenliittyminen. Lapsi on erottamaton osa sosiaalista ympäristöään. Lapsi tulee nähdä kokonaisvaltaisesti osana monista tekijöistä muodostuvaa systeemiä. Kasvatuksen ideana on saada koko systeemi toimimaan. Kaiken kasvatuksen ydinsana on yhteistyö. Päivähoitokasvatuksessa keskeisimpiä yhteistyökumppaneita ovat vanhemmat ja ne ihmiset, jotka vaikuttavat lapsen kotipiirissä. Yhteistyö aikuisten tasolla merkitsee tiedon ja ymmärryksen lisäämistä lapsen kasvusta, lapsi on yhteistyön keskiössä (lapsen näkökulman selkiyttäminen) ja, että lapsen kasvatus mielletään eri kasvattajatasojen yhteisprosessiksi. (Hujala, Nivala, Parrila-Haapakoski & Puroila 1998, 1–24.)

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden tavoitteena on lisätä varhaiskasvatushenkilöstön ammatillista tietoisuutta, vanhempien osallisuutta lapsensa varhaiskasvatuksen palveluista ja moniammatillista yhteistyötä lasta ja perhettä tukevien palvelujen kesken ennen lapsen oppivelvollisuuden alkamista. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet muodostavat yhdessä esi- ja perusopetuksen suunnitelman kanssa valtakunnallisen lasten hyvinvointia, kasvua ja oppimista edistävän kokonaisuuden. Kunnan tehtävä on var-

haiskasvatussuunnitelman perusteiden pohjalta arvioida kunnan varhaiskasvatuspalveluiden toteutumista ja toteuttaa käytännössä omassa suunnitelmassaan sisällöt ja toimitatavat eri toimintamuodoissa. (Sosiaali- ja terveysalan tutkimus ja kehittämiskeskus 2005, 7–8.)

Valtioneuvoston periaatepäätös varhaiskasvatuksen valtakunnallisista linjauksista määrittää yhteiskunnan järjestämän ja valvoman varhaiskasvatuksen keskeiset periaatteet ja kehittämisen suuntaviivat (Sosiaali- ja terveysministeriö 2002, 7). Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet ohjaa valtakunnallista varhaiskasvatuksen sisällöllistä toteuttamista (Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus 2005, 3). Varhaiskasvatuksen linjaukset (2002) ja Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet (2005) ovat varhaiskasvatuksen laadun keskeisiä asiakirjoja.

2.2 Varhaiskasvatuspalvelut

Päivähoidon tulee tarjota lapselle jatkuvat, turvalliset ja lämpimät ihmissuhteet, lapsen kehitystä monipuolisesti tukevaa toimintaa ja suotuisa kasvuympäristö huomioiden lapsen lähtökohdat. Lasten päivähoitoa koskevat laki ja asetus määrittävät varhaiskasvatuksen toteuttamisen raamit. Päivähoidon saatavuuteen ja riittävyyteen vaikuttaa kaikkien alle kouluikäisten lasten subjektiivinen oikeus päivähoitoon. Päivähoito on eri muotoineen varhaiskasvatuksen toimintaympäristö. Lasten päivähoidolla tarkoitetaan lapsen hoidon järjestämistä päiväkotihoidona, perhepäivähoitona, leikkitoimintana tai muuna päivähoitotoimintana. Lasten päivähoidosta annetun lain (1973) mukaan vanhemmilla on oikeus vanhempainrahakauden päätyttyä saada lapselleen kunnan järjestämä päivähoitopaikka joko päiväkodissa tai perhepäivähoidossa kunnes lapsi siirtyy perusopetukseen. Lapsen päivähoito on pyrittävä järjestämään niin, että se tarjoaa lapsen hoidolle ja kasvatukselle sopivan hoitopaikan ja jatkuvan hoidon tarpeen vaatimaan vuorokaudenaikaan. (Laki lasten päivähoidosta 1973; Asetus lasten päivähoidosta 1973.)

Lasten päivähoito on varhaiskasvatuspalvelua, jossa lapsella on oikeus varhaiskasvatukseen ja vanhemmilla on oikeus saada lapselleen hoitopaikka. Lasten vanhemmilla on kuntalaisina oikeus ja tarve saada tietoa kunnan varhaiskasvatuspalveluista, niiden toiminnasta ja hakemisesta sekä muista kunnan lasten ja perheiden palveluista. Kunnassa

tulee tällöin olla riittävästi määrärahoja päivähoidon järjestämistä ja kehittämistä varten, jotta lasten päivähoitopaikkoja on saatavilla ja perheet voi valita sopivan ja laadukkaan päivähoito-muodon. Päivähoitopaikka järjestetään haetusta ajankohdasta lukien. Päivähoitopalvelun sijainti, aukioloajat ja palvelusta perittävä maksu tulee olla sellaisia, että palvelun käyttö on mahdollista perheelle. Loma-aikojen päivähoitojärjestelyistä neuvotellaan ja päätetään yhdessä vanhempien kanssa. Saatavuudella ja riittävyydellä viitataan palvelutasoon, jolla on laadullinen ja määrällinen merkitys. (Hujala, Lindberg, Nivala, Parrila, Tauriainen & Vartiainen 1999, 83–85; Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö 2002, 16.)

Asetus lasten päivähoidosta (1973) määrittää hoito- ja kasvatustehtävissä olevien kasvatuksen ammattilaisten suhdeluvun lapsiin niin päiväkodissa kuin perhepäiväkodissa. Henkilöstörakenteen kautta taataan kasvatuksellinen ja opetuksellinen toiminta kaikenikäisille lapsille sekä henkilökuntaa tulee olla riittävästi koko päivän. Sijaisina käytetään ammatillisesti päteviä ja mahdollisuuksien mukaan lapsille entuudestaan tuttuja hoitajia. (Hujala, Lindberg, Nivala, Parrila, Tauriainen & Vartiainen 1999, 92–93; Asetus lasten päivähoidosta 1973.)

Ihmissuhteisen pysyvyyttä edistetään henkilökunnan hyvinvoinnista huolehtimalla esimerkiksi täydennyskoulutuksen avulla. Henkilökunnan työvuorojen suunnittelussa huomioidaan mahdollisimman pieni henkilöstön vaihtuvuus ryhmässä. Lapsen ja vanhempien kanssa neuvotellaan lapsen siirtymisestä ryhmästä toiseen. Perhepäivähoidossa olevalle lapselle sovitaan vanhempien kanssa pysyvä varahoitopaikka, johon perhe voi entuudestaan tutustua. Varahoitaja ja oma hoitaja tekevät yhteistyötä lapsen ja varahoitajan tutustumisen hyväksi, ennen kuin varahoitoa tarvitaan. Vuorohoitoa tarvitsevalle lapselle taataan pysyvä hoitoympäristö. (Hujala, Lindberg, Nivala, Parrila, Tauriainen & Vartiainen 1999, 95.)

Perhepäivähoito on useimmiten hoitajan omassa kodissa järjestettyä toimintaa. Perhepäivähoidon hyviä puolia ovat yksilöllisyys, työn itsenäisyys, monipuolisuus, lapsiryhmän pienuus ja kodinomaisuus. Perhepäivähoito on arvokas ja turvallinen saareke perheen arjessa. Perushoito on tärkeä osa perhepäivähoitoa. Perushoitoon kytketään lapsen elämän ja kehityksen keskeiset kysymykset – päästään lähelle lasta. Perhepäivähoidon suunnittelu perustuu lasten fyysisten vaatimusten, kuten levon, ruuan ja aktiivisen toi-

minnan, vuorotteluun. (Reunamo 2007, 148–149.) Ryhmäperhepäivähoidossa kaksi hoitajaa voi hoitaa enintään kahdeksaa lasta sekä kahta osapäiväistä esikoulua tai koulua käyvää lasta. (Asetus lasten päivähoidosta 1973).

2.3 Varhaiskasvatuksen toimintaympäristö

Päivähoidon tulee edistää lapsen fyysistä, sosiaalista ja tunne-elämän kehitystä sekä tukea lapsen esteettistä, älyllistä, eettistä ja uskonnollista kasvatusta (Laki lasten päivähoidosta 1973.) Ryhmän koostumusta suunniteltaessa huomioidaan lasten ikärakenne, lasten yksilölliset piirteet, erityistä hoitoa ja kasvatusta tarvitsevien lasten määrä, fyysiset tilat sekä henkilökunnan mahdollisuus tarjota lapsille fyysistä läheisyyttä. Lasten tarkoituksenmukainen perushoito, merkitykselliset oppimiskokemukset sekä tuki ja ohjaus tarvittaessa sekä lisäksi ilta- ja yöhoidon fyysinen ja psyykinen turvallisuus ovat myös huomioitavia asioita ryhmän koostumusta suunniteltaessa. (Hujala, Lindberg, Niivala, Parrila, Tauriainen & Vartiainen 1999, 92–93; Asetus lasten päivähoidosta 1973.)

Lapsi on luonnostaan utelias. Oppimisenydin on lasten, aikuisten ja ympäristön välinen vuorovaikutus. Rikas varhaiskasvatusympäristö mahdollistaa käyttämään kaikkia aisteja leikkiin, liikkumiseen, tutkimiseen, kokeiluun ja oivaltamiseen. Leikkiminen, liikkuminen, tutkiminen ja itseilmaisu erilaisten taidemuotojen kautta ovat erityisesti lapselle ominaisia tapoja toimia ja ajatella. (Ministry of Social Affairs and Health 2004, 9–10.)

Varhaiskasvatusympäristö koostuu päivähoitoyksikön sisä- ja ulkotiloista, lähiympäristöstä, toiminnallisesti eri tilanteisiin liittyvästä psyykkisistä ja sosiaalisista ympäristöistä, erilaisista materiaaleista ja välineistä. Ympäristön tulee olla terveellinen ja turvallinen. Ympäristön tulee olla säännöllisesti arvioitavissa ja joustavasti muokattavissa lapsen/lapsiryhmän mukaan. Sen pitää olla monipuolinen ja tarjota valinnanmahdollisuuksia, kuten mahdollisuuden liikkuaan ja hiljaiseen työskentelyyn sekä erikokoisten ryhmien työskentelyyn. Oppimiseen innostava, myönteinen, monipuolinen ja joustava ympäristö herättää lapsessa mielenkiintoa, kokeilunhalua ja uteliaisuutta sekä kannustaa lasta leikkimään, toimimaan, tutkimaan, ilmaisemaan ja liikkumaan. Innostavan ympäristön kautta kasvattajan ja lapsen yhteiseen toimintaan tulee lisää tiedollisia, taidollisia ja kokemuksellisia ulottuvuuksia sekä se edesauttaa erilaisten vertaisryhmien toiminnan.

Ympäristön tulee olla turvallinen ja sen suunnittelussa pitää ottaa huomioon lasten terveyteen ja muuhun hyvinvointiin liittyvät tekijät. Lapsella tulee olla käytettävissä apuvälineitä selvitäkseen ikänsä ja kehitystasonsa mukaisissa toiminnoissa. Oppimisympäristön välineiden ja materiaalien tulee tukea lapsen kasvua ja kehitystä sekä olla lasten saatavilla. Päivähoitoyksikön lähiympäristöä hyödynnetään esimerkiksi retkien ja tutustumiskäyntien kautta. (Hujala, Lindberg, Nivala, Parrila, Tauriainen & Vartiainen 1999, 97–98; Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus 2005, 17–18.)

Erityiskasvatuksen piiriin kuuluvan lapsen hoitoa ja kasvatusta tukemassa tulee olla muun henkilökunnan lisäksi asianmukaisen koulutuksen saanut avustaja ja, lapsen tulee saada ikäistensä seuraa ryhmässä. Erityistuen tarve voi syntyä lapsen fyysisen, tiedollisen, taidollisen, tunne-elämän tai sosiaalisen kehityksen alueella. Tuen tarve syntyy myös, jos lapsen kasvuolot vaarantuvat tai ne eivät turvaa hänen kehitystään ja terveyttään. Lapsen tuen tarve aloitetaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Varhaiskasvatuksen tukitoimena lapsen fyysistä, psyykkistä ja kognitiivista ympäristöä mukautetaan lapselle sopivaksi. (Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus 2005, 35–36.) Ennalta ehkäisevien työmuotojen, kuten eri asiantuntijoiden (päivähoito, sosiaalitoimi, kotihoito, neuvola) verkostoitumisen ja työntekijöiden erilaisen koulutuksen, ammattitaidon, elämäkokemuksen, ja persoonallisuuden kautta voidaan vaikuttaa perheen mahdollisuuteen saada riittävän ajoissa apua tilanteeseensa. Perheen on hyvä saada apua ennen kuin ongelmat kasvavat vaikeasti kohdattavaksi ja käsiteltäväksi ja ne vaikuttavat lapsen kehitykseen häiriinnyttävästi. (Svärd 1996, 94.)

Lapsen päivittäinen arki on laaja, kattava osa elämää. Tuettaessa lasta kommunikoinnin, liikkumisen, sosiaalisen vuorovaikutuksen, itsenäisen toiminnan tai oppimisen mahdollistamiseksi ovat tuen tarpeet ja keinot lähellä lapsen arkea. Erityinen tuki nähdään osana jokapäiväistä toimintaa ja jokaisen omaa työskentelyä. (Heinämäki 2004, 17.) Lapsen tarvitsemaa tukea voidaan tarkastella toimintaperusteisesti, se kohdistuu toiminnan mahdollistamiseen. Tuki nähdään kommunikoinnin, liikkumisen, sosiaalisen vuorovaikutuksen, oppimisen sekä itsenäisyyden ja omatoimisuuden mahdollistajana. (Heinämäki 2004, 26.)

Jyrki Reunamo tuo kirjassaan esille varhaiskasvatuksen moniammatillisen kasvattajayhteisön merkityksen. Laadukkaan varhaiskasvatuksen turvaamiseksi kasvattajayhteisöllä

ja jokaisella yksittäisellä kasvattajalla on vahva ammattitaito. Vastuun jakaminen lisää työntekijän omaa päätösvaltaa ja se vahvistaa monipuolista osaamista. (Reunamo 2007, 102–104.) Jokaisen ei tarvitse hallita kaikkea, vaan työntekijän erityisosaamista hyödyntäen vahvistetaan varhaiskasvatuksen toimintaa.

Toimiva arki on päiväkodille ja myös koko varhaiskasvatukselle ensiarvoisen tärkeää. Nykyisyyden arvostamisen kautta työntekijät arvostavat myös lasta, vanhempia, työyhteisöä, ja itseänsä työntekijänä. Omatoimisuus, kiireetön päivärytmi, perushoidon arvostaminen, tarinat, sylihetket, ja lepo pitävät sisällään arvokkaita rutiineja. Säännöllisyys ja hyväksyntä, luottamus ja kertaus päivähoidossa auttavat lasta sisäistämään nämä asiat osaksi omaa persoonaa ja toimintaa. Henkilökunnan pysyvyys antaa mahdollisuuden vanhempien päivittäisen kohtaamisen, lapsen tuntemiseen ja yksilölliseen huomioimiseen. Päivähoidossa pysyvien ja pitkäikäisten toimivien toimintatapojen arvostaminen ja esillä pitäminen on ensiarvoisen tärkeää. Toimimattomat kaaosta ja levottomuutta aiheuttavat arjenrakenteet, esimerkiksi työnjaon ja vastuun epäselvyys tai nopeat muutokset kuten henkilökunnan ja lasten vaihtuvuus päivähoidossa, ovat mahdollisuus arvioida ryhmän toimintaa ja pyrkiä parempaan muutokseen huomioiden lapset ja työntekijät. Kasvattajayhteisön on oltava selvillä omista motiiveistaan. Yhteisten tavoitteiden kautta kasvattajayhteisö tekee yhteistyötä ja keskittyy samoihin asioihin. Lapsen tulee saada mahdollisuuksia oman näkemyksensä arvostamisesta yhteisen toiminnan hyväksi. Näin lapsi pystyy ja tottuu yhteisten toimintatapojen kehittämiseen. Lapsi oppii uusia asioita ja tottuu tuottamaan niitä yhdessä muiden kanssa. Mitä enemmän kasvattajayhteisö pyrkii toimintatapojen löytymiseen ja testaamiseen, sitä paremmin lapsikin oppii tutkivaan ja kokeilevaan toimintaan. Kaiken kattavana on tasapainoinen varhaiskasvatuksen kokonaisuus, jossa on rutiineja ja pysyvyyttä, toimintatapojen arviointia, motivaation ja osallisuuden kautta saadaan mahdollisuus tutkia ja kehittää uutta. (Reunamo 2007, 109–112.)

Vanhemmat näkevät Alasuutarin (2003) tutkimuksessa, että päivähoito kasvattaa lasta sosiaalisuuteen, antaa lapsen kehitykselle tärkeitä virikkeitä ja antaa mahdollisuuden lapsen yksilöllisyyden toteutumiselle. Erityisesti päiväkodissa ja esikoulussa ryhmätaitojen opettaminen on tärkeä osa kouluvalmiuksien kehittämistä. Päiväkoti toimii lapsen kehityksen erityisenä tukena ja virikkeiden antajana, kun lapsella on pulmia kehityksessään. Kasvatustoiminnalle päivähoidossa asetetaan vaatimukseksi ottaa huomioon lasten

yksilölliset eroavaisuudet. Päiväkodin ohjatussa toiminnassa korostuu lapsen yksilöllisyyden huomioiminen lapsilähtöisyyden näkökulmasta. Erityisesti lapsen kasvaessa isommaksi ohjatun toiminnan merkitys korostuu. (Alasuutari 2003, 87–89.)

Pienryhmätoiminnan tarpeellisuus päiväkodin arjen sujumisen kannalta on merkityksellistä. Pienryhmätoiminnan kautta lapsella on helpompaa ja turvallisempaa hallita omaa toimintaansa, tulla yksilönä näkyväksi ja olla oma itsensä. Lapsi voi toimia aikuisen tukemana pienessä ryhmässä sekä kasvattaja voi havainnoida ja suunnata lapsen toimintaa helpommin. Pienryhmissä voidaan eriyttää toimintaa työnjaon ja vastuullisuuden kautta. Jokainen kasvattaja vastaa lapsiryhmänsä toiminnasta kasvattajien yhdessä sovimman suunnitelman mukaan. (Mikkola & Nivalainen 2010, 31–36.)

Lapsen arki toimii, kun jokaista hetkeä arvostetaan. Omatoimisuus, kiireetön päivärytmi, perushoidon arvostaminen, tarinat sylihetket ovat arvokkaita rutiineja. Jokainen kohtaaminen ja vuorovaikutus lapsen kanssa ovat merkityksellisiä niin lapselle kuin kasvattajalle. Kohtaamiseen liittyy kiireettömyys ja se saadaan aikaan hyvin suunnitellussa ja organisoidussa arjessa, jossa on aikaa tehdä asioita kaikessa rauhassa. Kasvattajalla on lupa pysähtyä ihmettelemään elämää ja maailmaa yhdessä pienen lapsen tai pienemmän ryhmän kanssa. Työn mielekkyys ja työmotivaatio lisäävät sitoutumista yhteisiin päämääriin ja edesauttavat kehittämään ammattitaitoa ja työtapoja. (Mikkola & Nivalainen 2010, 91.)

2.4 Yhteistyö vanhempien kanssa

Päivähoidon keskeisenä tavoitteena on tukea vanhempia heidän kasvatustehtävässään ja edistää yhdessä kotien kanssa lapsen persoonallisuuden tasapainoista kehitystä (Laki lasten päivähoidosta 1973). Vanhemmilla on lapsensa ensisijainen kasvatusoikeus ja vastuu sekä he tuntevat oman lapsensa parhaiten. Varhaiskasvatuksen henkilöstöllä on koulutuksen antama ammatillinen tieto ja osaaminen sekä vastuu kasvatuskumppanuuden ja tasavertaisen yhteistyön mahdollisuuksien luomisesta. Valtakunnallisissa varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2005) vanhempien ja henkilöstön välinen yhteistyö linjataan kasvatuskumppanuudeksi. (Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimus- ja kehittämiskeskus 2005, 31.)

Perheiden arjen kannalta varhaiskasvatus on tärkeä kohtaamispaikka ja toiminnan alue. Aikuisten, vanhempien ja hoitajien, kohtaamiset portilla, eteisessä tai pihalla sekä kaikki arkiset tapahtumat ja tilanteet ovat tärkeitä. Niissä välittyy lapselle tärkeiden aikuisten välittäminen tilanteesta ja toisistaan sekä ennen kaikkea lapsesta itsestään. (Korhonen 2006, 69.) Vanhempien ja ammattilaisten suhde alkaa tutustumisella toisiinsa. Tutustumisen kautta rakennetaan molemminpuolista luottamusta. Luottamussuhteen syntymisessä vanhemmat kiinnittävät huomioita jokaisen ammattilaisen yksilölliseen tapaan tehdä työtä ja suhtautua lapsiin. Tutustumisessa on myös olennaista oppia tuntemaan kumppanin tapa olla vuorovaikutuksessa. Vastavuoroisen luottamuksen rakentuminen vie aikaa. (Karila 2006, 97–101.)

Kasvatuskumppanuus lähtee lapsen tarpeista. Varhaiskasvatuksessa kasvatuskumppanuudella tarkoitetaan vanhempien ja henkilöstön tietoista sitoutumista toimimaan yhdessä lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen prosessien tukemiseksi. Kasvatuskumppanuudessa yhdistyvät vanhempien ja varhaiskasvatuksen henkilöstön tiedot ja kokemukset. Kasvatuskumppanuus ymmärretään vanhempien ja henkilöstön tasavertaiseksi vuorovaikutukseksi. Varhaiskasvatuksen henkilöstöllä on ensisijainen vastuu alusta alkaen sisällyttää perhekohtainen kasvatuskumppanuus luontevaksi osaksi yhteistyötä. Vanhemmille järjestetään mahdollisuus kasvatuskeskusteluihin oman lapsensa osalta sekä myös muiden vanhempien ja koko henkilöstön kanssa. Kasvatuskumppanuus edistää myös vanhempien keskinäisen yhteistyön muotoja. Kasvatuskumppanuus on tärkeä osa lapsiperheiden palvelua. Kasvatuskumppanuuden lähtökohtana on lapsen oikeuksien edistäminen perheen ja palvelujen välisessä yhteistoiminnassa sekä sen tehtävänä on tunnistaa mahdollisimman varhain lapsen erityisen avun, tuen ja suojelun tarve. Ongelmatilanteissa vanhempien ja henkilöstön yhteistyölle tulee luoda kasvatuskumppanuuden ilmapiiri. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2012; Kaskela & Kekkonen 2006, 11–23; Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus 2005, 31–32.)

Kasvatuskumppanuutta ohjaavia periaatteita ovat kuuleminen, kunnioitus, luottamus, ja dialogi. Kuuntelu ja toisen kuuleminen näyttäytyvät toiselle aitona kiinnostuksena, empaattisuutena ja rehellisyytenä. Kuuntelu vaatii turvallisen ja myönteisen ilmapiirin. Kuulevassa suhteessa myös pienillä asioilla, esimerkiksi kommentti kerro lisää tai läsnä oleva kasvon ilme tai ele, viestitetään toiselle valmiutta kuulla, vaikka asia ei olisikaan

miellyttävä tai siitä ollaan eri mieltä. Arkisessa ja kiireisessä elämässä lapsen päivähoidon tuonti ja haku ovat tilanteita, joissa kohdataan, kuullaan ja kerrotaan. Kuuntelemisen kautta opitaan hyväksymään, ymmärtämään ja kunnioittamaan toista ihmistä. Kunnioittava asenne on toisen arvostamista ja hyväksymistä. Erilaisuuden kohtaaminen on haaste kunnioittavan suhteen luomiselle. Kunnioittava suhde luodaan myönteisyyden kautta. Luottamus rakentuu kuulemisen ja kunnioituksen kautta. Luottamuksen syntymiseen tarvitaan aikaa, yhteisiä kohtaamisia ja vuoropuhelua. Vanhempien luottamus päivähoidon työntekijään syntyy työntekijän tavasta välittää tietoa, kokemuksia ja tunteita lapsesta. Luottamus syntyy, jos vanhemmilla on mahdollisuus vaikuttaa lapsensa hoitoon, kasvatukseen ja opetukseen. Myös aikaisemmat kokemukset ja muistot vaikuttavat luottamuksen syntymiseen. Dialogin avain on kuulemisessa. Kuuntelemalla toista voidaan synnyttää aitoa vuoropuhelua. Dialogisuudessa ei valita puolta ja keskustelulla on yhteinen ydin. Dialogissa keskustelijat luovat yhteistä ymmärrystä ja sovittavat yhteen erilaisia tulkintoja todellisuudesta. Hyvä dialoginen kasvatusilmapiiri tarvitsee työntekijöiden ja vanhempien välille hyvää keskusteluilmapiiriä. (Kaskela & Kekkonen 2006, 32–40.) Kasvattajan tieto ja ammatillinen kokemus muodostavat rikkaan tietovaraston vanhemman käyttöön ja sen hyödynnettävyyttä vahvistaa vanhemman omaa tietoa lapsestaan (Alasuutari 2003, 171).

Vanhemman ja kasvattajan välisen luottamuksen syntymiselle on olennaista, että vanhempi voi luottaa kasvattajan tuottavan lapselle myönteisiä ilon, onnen, onnistumisen, mielihyvän ja turvallisuuden kokemuksia varhaiskasvatuksessa (Kekkonen 2012, 185). Kasvatuskumppanuus on parhaimmillaan yhteistä ajatusten vaihtoa, ongelmanratkaisua ja yhdessä oppimista (Ritmala, Ojanen, Sivén, Vihinen & Vilén 2010, 294). Päivähoidon työntekijän ja vanhemman välinen avoin vuorovaikutussuhde voi olla vanhemmalle sillä hetkellä ainoa kanava keskustelulle. Kuuntelemalla ja tukemalla vanhempaa löytämään itse mahdollisia ratkaisuja ongelmiinsa voidaan mahdollisesti ennaltaehkäistä tulevia kriisejä ja siten myös muiden asiantuntijoiden tarvetta. (Ritmala, Ojanen, Sivén, Vihinen & Vilén 2010, 302.)

Varhaiskasvatuksessa **vanhemman osallisuuden** edistäminen tarkoittaa sellaisten työmuotojen, rakenteiden ja toimintakulttuurien luomista, joissa perheet tulevat kuulluksi. Varhaiskasvatuksessa vanhemmalla on palvelutarpeen esittäjän rooli (vanhemmat määrittävät minkä ikäisenä ja millaista päivähoidopalvelua lapsi tarvitsee), asiakkuuden rooli

saadun palvelun osalta ja kasvatuksellisen kumppanuuden rooli (vanhemmat toimivat henkilöstön rinnalla päivähoidossa olevan lapsen kasvun ja kehityksen tukijoina). Vanhemmat kokevat ongelmallisena, että heillä ei ole riittävästi tietoa toiminnan sisällöstä ja eivätkä koe voivansa vaikuttaa päivähoidon toimintaan. Lapsen osallisuus tapahtuu osin vanhemman osallisuuden kautta, sitä enemmän mitä pienempi lapsi on. (Järvi 2006,3.) Vanhempien osallisuus on yksi tärkeä osa-alue varhaiskasvatuksen laatua kehitettäessä. Varhaiskasvatuspalveluissa lasten ja vanhempien osallisuuden vahvistamisessa on tärkeää, että se tapahtuu arjen käytänteiden kautta. Saadaan tietoa perheiden kokemuksista ja tarpeista. (Jokimies & Kronqvist 2008, 15.)

Vanhemmat ovat merkityksellisessä asemassa toiminnan suunnittelussa. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman laadinnan yhteydessä vanhemmilla on merkittävä osuus tuodessaan tietoa omasta lapsestaan hoitajan tietoon ja lisätessään vanhempien osallisuutta lapsensa hoidon suunnittelussa. Perhepäivähoitajat pitävät vanhempien kanssa tehtävän yhteistyön tärkeimpänä toimintatapana yhteisiä, päivittäisiä keskusteluja lasta tuotaessa ja haettaessa. Perhepäivähoitajan keskeinen voimavara on hänen kokemuksensa, johon myös vanhemmat luottavat. Vanhemmat arvostavat perhepäivähoitajan omaa näkemystä ja maalaisjärjen käyttöä. (Reunamo 2007, 152–155.)

Vanhempien osallisuuden ja vaikuttamismahdollisuuksien esteenä Puroilan (2002) tutkimuksessa oli varhaiskasvattajien työn organisointi eli vanhempien kanssa tehtävälle yhteistyölle ei ollut aikaa ja resursseja. Kuitenkin muutamankin vanhemman ja kasvattajan välisen kanssakäymisen kautta voidaan sopia yhteisistä toimintakäytännöistä ja tavoitteista. Yhteistyön laatu on määrää oleellisempi tekijä perhelähtöisyyden onnistumisessa. Oleellista on myös sijoittaa vanhempien kanssa tehtävä yhteistyö osaksi päiväkotityötä. (Puroila 2002, 181.)

Lapsen **varhaiskasvatussuunnitelma** laaditaan yhteistyössä päivähoidon henkilöstön ja vanhempien kanssa hoitosuhteen alussa. Varhaiskasvatussuunnitelman tavoitteena on lapsen yksilöllisyyden ja vanhempien näkemysten huomioon ottaminen toiminnan järjestämisessä. Varhaiskasvatussuunnitelmassa otetaan huomioon lapsen kokemukset, tämän hetken tarpeet, ja tulevaisuuden näkymät, lapsen mielenkiinnon kohteet, vahvuudet ja lapsen yksilöllisen tuen ja ohjauksen tarpeet. Keskustelussa vanhempien kanssa kiinnitetään huomiota lapsen kehitystä vahvistaviin myönteisiin puoliin. Lapsen hyvin-

vointiin liittyvät ongelmat ja huolenaiheet päivähoidon henkilöstö tuo esille konkreettisten esimerkkien kautta ja niihin haetaan ratkaisua yhdessä vanhempien kanssa. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman toteutumista seurataan ja arvioidaan säännöllisesti henkilöstön ja vanhempien kanssa yhteistyössä. (Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus 2005, 32–33.)

Alasuutarin mukaan vanhemmat kokevat, että varhaiskasvatussuunnitelma keskustelun on lapsen päiväkotiarjesta tiedottamista sekä toisaalta päivähoidon ammattilaisten ja asiantuntijoiden arvion ja näkemyksen saamista lapsesta (Alasuutari 2010, 59). Vanhemmat myös kokevat saavansa tietoa, jos lapsen kehityksessä tai toiminnassa on jotain pulmaa. Vanhemman näkökulmasta varhaiskasvatussuunnitelma ohjaa kotikasvatusta. (Alasuutari 2010, 191–192.)

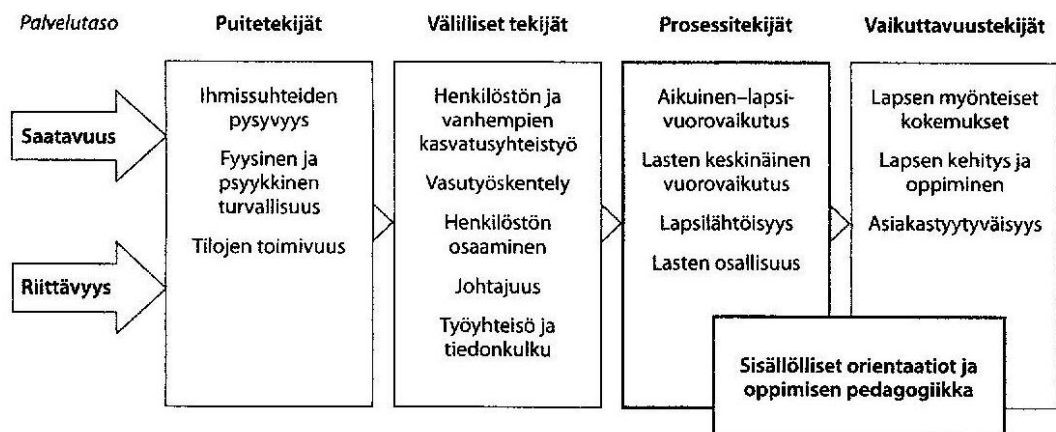
Päivähoidon työntekijän toiminnassa vanhemman kanssa on olennaista paneutuminen ja sitoutuminen yhteistyöhön vanhemman kanssa, kiinnostus vanhemman näkemyksiin ja niiden huomioiminen ja arvostaminen sekä lapsen tuntemus. Vanhemman kokema osallisuus ja kuulluksi tuleminen ovat merkityksellisiä asioita varhaiskasvatussuunnitelma keskustelun onnistumiselle. (Alasuutari 2010, 69.) Kasvatuskumppanuus luo vahvan pohjan varhaiskasvatussuunnitelman laatimiselle. Vanhemman kuuleminen, kunnioitus, luottamus ja dialogi luovat edellytykset hyvälle kumppanuudelle ja keskustelulle. Kii-reettämyys ja rauhallinen tila sekä työntekijän aito läsnäolo, kiinnostus keskusteluun sekä molempien osapuolten näkemysten arvostus luovat turvallisuutta ja vahvistavat kumppanuutta.

2.5 Varhaiskasvatuksen laatu

Laadunhallinta varhaiskasvatuksessa (1999) asiakirjassa kasvatusprosessi nähdään laadun ytimenä. Laadun perusteet löytyvät varhaiskasvatuksen teoriasta ja tutkimuksesta sekä varhaiskasvatuksen toimijoiden antamasta palautteesta. Päiväkotien laatukriteerit (2000) ovat syntyneet Laadunhallinta varhaiskasvatuksessa asiakirjan pohjalta. Varhaiskasvatuksessa laadunhallinta on toimintatapa, jonka avulla lapset, vanhemmat, henkilökunta ja hallinto arvioivat ja kehittävät toimintaa tavoitteiden suunnassa. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden (2005) ja Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteiden

den (2002) ilmestymisen jälkeen laatu mallia päivitettiin tuomalla siihen oppimisen ja pedagogiikan sekä opettamisen sisällölliset näkökulmat. Alla olevassa mallissa varhaiskasvatuksen sisällöllisiin orientaatioihin liittyvät kysymykset on erotettu prosessitekijöistä omaksi laatutekijäksi. (Hujala, Lindberg, Nivala, Parrila, Tauriainen & Vartiainen 1999, 77; Alila-Paunonen, Kirsi; Hujala, Eeva 2001, 3–4, Hujala & Fonsén 2011, 317–318.)

Varhaiskasvatuksen laadunarviointimalli rakentuu neljän erilaisen laatutekijän varaan. Näitä ovat päivähoidon puitetekijät, välilliset tekijät, kasvatusprosessiin liittyvät tekijät ja vaikuttavuustekijät. Näiden taustalla on lakisääteinen vaatimus päivähoidopalveluiden saatavuudesta ja riittävydestä. Laadunarviointimalli etenee puitetekijöistä välillisten tekijöiden kautta prosessitekijöihin. Malli etenee palvelutasosta ja päättyy vaikuttavuustekijöihin. Jokaista tekijää voidaan käsitellä erikseen, mutta yhdessä ne muodostavat kokonaisvaltaisen laadunarvioinnin kehyksen. (Hujala & Fonsén 2011, 318.)

KUVIO 1. Varhaiskasvatuksen laadunarviointimalli (Hujala & Fonsén 2011, 317.)

2.5.1 Laadun arviointi ja seuranta

Varhaiskasvatuksen laadun mittarin rakentumisen yhteydessä kullekin varhaiskasvatuksen laatutekijälle muodostettiin laatu kriteerit. Arvioinnin suorittaminen varhaiskasvatuksessa perustuu neljään eri tietolähteeseen: päivähoidopaikan kirjallisiin dokumentteihin, henkilöstön ja lasten välisen vuorovaikutuksen havaintoihin, lapselta saatuihin tie-

toon sekä keskusteluihin henkilöstön kanssa. Lasten näkökulma laatuun tuodaan vanhempien ja henkilöstön arviointien kautta. (Hujala & Fonsén 2011, 319.)

Puitetekijät mittaavat edellytyksiä laadukkaan kasvatuksen toteutumiselle. Puitetekijät säätelevät toiminnon fyysisiä ja psyykkisiä edellytyksiä. Välilliset tekijät ohjaavat varhaiskasvatuksen laatua välillisesti. Niiden avulla mitataan kasvatusprosessin ohjaamiseen ja henkilöstön ohjaamisen varmistamiseen liittyviä tekijöitä. Prosessitekijöiden kautta arvioidaan kasvatusprosessin toteutumisen sekä lapsen ja kasvattajan välisen vuorovaikutuksen laatua. Sisällöllisten orientaatioiden muuttujien avulla mitataan matemaattisten, kielellisten, luonnontieteellisten sisältöalueiden toteutumista ja vaikuttavuutta. Opettajien arvioimina sisällölliset orientaatiot mittaavat pedagogiikkaa (miten opettajat opettavat pieniä lapsia). vanhemmat arvioivat sisällöllisiä orientaatioita vaikuttavuuden kautta eli mitä lapset ovat oppineet. Vaikuttavuustekijöitä tarkastelemalla voidaan tutkia varhaiskasvatuksen laatua käyttäjänäkökulmasta. Vaikuttavuustekijöiden väittämät kartoittavat lapsen ja vanhempien tyytyväisyyttä ja varhaiskasvatuksen koetua laatua ja vaikuttavuutta. (Hujala & Fonsén 2011, 319.)

Laadunarviointi tekee varhaiskasvatuksen, sen tavoitteet ja sen toteuttamisen näkyväksi. Varhaiskasvatuksen laadun ylläpito vaatii toiminnan arviointia. Laadunarvioinnin avulla tuotetaan tietoa toteutetusta varhaiskasvatuksesta sekä tietoa varhaiskasvatuksen vahvuuksista ja kehittämishaasteista. Ja näin luodaan perustaa pedagogisen johtajuuden suuntaamiseksi oikeisiin asioihin. (Fonsén & Hujala 2011, 312.) Lapsiperheiden palvelu- ja tukijärjestelmää tulee arvioida kokonaisuutena lasten ja perheiden tarpeiden näkökulmasta sekä eri palvelujen ja tukimuotojen näkökulmasta. Lasten ja perheiden palvelujen kehittämistä edistää, kun vanhemmilla ja lapsilla on mahdollisuus osallistua palvelujen suunnitteluun, toteutukseen ja toimivuuden arviointiin. (Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus 2005, 8.)

Laadunarviointi toimii kehittämistoiminnan ensimmäisenä askeleena. (Fonsén & Hujala 2011, 325). Parhaimmillaan arvioinnissa etsitään vahvuuksia, osoitetaan mahdollisuuksia, selvennetään ja rohkaistaan kehitystarpeita. Positiivinen, rakentava arviointi ottaa vastuun toiminnan kehittämisestä, esittää vaihtoehtoja ja parannusehdotuksia sekä kannustaa eteenpäin. Arvioinnin avulla kootaan ja välitetään toiminnan kehittämistarpeita. Keskeiseksi nousee yksilöiden ja yhteisöjen kannustaminen kehittämisen alueilla entistä

parempiin suorituksiin. Päivähoidossa laadunarviointi tehdään yleensä vanhemmille ja päivähoiton henkilöstölle suunnattujen strukturoitujen kyselylomakkeiden avulla. Kyselyissä vanhemmat ja päivähoitohenkilöstö ovat olleet suhteellisen tyytyväisiä päivähoitopalvelujen toteutumiseen. Esille nousevia kehittämistarpeita ovat olleet vanhempien ja lasten vaikutusmahdollisuuksien, lapsen yksilöllisen huomioimisen, henkilökunnan määrän ja pysyvyyden lisääminen sekä lapsiryhmien koon pienentäminen. Laadun arvioinnin säännöllinen toistaminen palvelee toiminnan kehittämistä parhaiten. (Hujala, Lindberg, Nivala, Parrila, Tauriainen & Vartiainen 1999, 64–76.) Arviointitulosten kautta voidaan lähteä laatimaan pedagogiikan kehittämissuunnitelmaa sekä konkreettisia työkaluja sitä toteuttamaan. Laadunarviointimalli ja siihen pohjautuva kehittämistyö aikatauluineen ja toimenpiteineen on pedagogisen johtamisen keskeinen tehtäväalue. (Fonsén & Hujala 2011, 325–326.)

Laadun arviointia voidaan tutkia tutkijoiden ja ammattilaisten, henkilökunnan, vanhempien ja lasten näkökulmasta. vanhempien näkökulmasta päivähoiton laatua on tutkittu eniten ja lasten näkökulmasta vähiten. Lapsen hyvä -on yksi tärkeä näkökulma päivähoiton laatua arvioidessa. On hyvä tietää, mikä on vanhempien näkemys lapsestaan kotona ja päivähoidossa, koska vanhempien näkökulman kautta laatua voidaan kehittää. (Cewlowski & Bacigalupa 2002.)

2.5.2 Kokemuksia ja näkemyksiä laatutyöhön

Sanna Parrila on tutkinut perhepäivähoitoa osana suomalaista päivähoitojärjestelmää sekä perhepäivähoitohenkilöstön ja vanhemman käsityksiä perhepäivähoidosta ja sen laadusta. Tutkimuksen hän on tehnyt kyselylomakkeilla, jotka on suunnattu perhepäivähoidonohjaajille, perhepäivähoitajille ja vanhemmille. Tutkimuksesta nostan esille vanhempien esille tuomia mielipiteitä ja kehittämissuhteita. (Parrila 2002, 5.)

Parrila nosti tutkimuksessaan esille vanhemman näkökulman perhepäivähoidon laatuun sekä yleisesti päivähoiton kuin myös oman lapsensa näkökulmasta. Perhepäivähoidon vahvuuksina vanhempien näkökulmasta nousivat aikuinen lapsi vuorovaikutus, perushoito ja lasten myönteiset kokemukset. Perhepäivähoitaja kohteli lapsia tasavertaisesti ja yksilöllisesti, oli lapsia kohtaan rakastava, ymmärtäväinen ja johdonmukainen.

Perushoidon kohdalla vanhemmat korostivat hyvää ja monipuolista ruokaa, riittävää ulkoilua ja rauhallista, säännöllistä ja yksilöllistä perushoitoa. Vanhempien toiveet perushoidon suhteet eivät aina toteutuneet. Lapsen myönteiset kokemukset kumpuavat silloin, kun lapsi voi hyvin, menee mielellään hoitopaikkaan ja ilmaisee viihtyvänsä siellä. Parrilan tutkimuksen mukaan lapsen viihtyvyyteen vaikuttivat vuorovaikutussuhteet hoitajaan, hoitopaikan muihin lapsiin ja hoitajan perheeseen sekä perhepäivähoidon toiminta ja toimintaympäristö. (Parrila 2002, 155–158.)

Perhepäivähoidon heikkoutena nousi Parrilan tutkimuksessa esille varahoitojärjestelmä, jossa hoitajan sairastuttua tai loman aikana hoitolapset sijoitetaan toisille perhepäivähoitajille tai päivähoitopaikkaan. Perhepäivähoitajat kokevat syyllisyyttä, että he poissaolollaan lisäävät muiden työtaakkaa ja aiheuttavat ongelmia omille hoitolapsilleen ja heidän perheille. Perhepäivähoitoon kohdistuu tänä päivänä voimakkaita kehittämissaasteita. Keskeisempänä haasteena on perhepäivähoitajien koulutuksen ja ammatillisuuden kehittäminen sekä sitä kautta toiminnan sisällöllinen kehittäminen ja monipuolistaminen ja toiminnan suunnittelun ja arvioinnin kehittäminen. Perhepäivähoidossa lapsella tulee olla yhtäläiset mahdollisuudet saada ammattitaitoista, suunnitelmallista ja tavoitteellista tukea omalle kasvulle ja oppimiselle. (Parrila 2002, 130–145.)

Perhepäivähoitajien vastauksissa vanhemman näkökulmasta perhepäivähoitopaikka järjestyy usein kodin läheisyydestä. Tutkimuksessa nousi esille hoitajien mahdollisuus joustaa hoito-ajoissa perheen tarpeen mukaan. Pienen ryhmän merkitys lapsen hyvinvoinnin kannalta nousee esille muun muassa seuraavissa asioissa; joustavuus lapsen oman rytmin mukaan, kiinteä aikuinen – lapsi vuorovaikutus, vähäinen sairastuvuus, meluttomuus, rauhallisuus sekä kiinteä ja tuttavallinen suhde perheen kanssa. Perhepäivähoidossa sama hoitaja on vastaanottamassa lasta aamulla ja luovuttamassa häntä takaisin perheelle illalla. Hoitaja tietää lapsen päivän kulun tarkasti ja voi viestittää siitä vanhemmille. (Parrila 2002, 112,)

Paula Laakso on pro gradu-tutkielmassaan tutkinut varhaiskasvatuksen laatua ja seudullista yhteistyötä sekä miten laatua voidaan kehittää. Tutkimuksen kohderyhmänä hänellä olivat varhaiskasvatuksen asiakkaat ja työntekijät. Laakson tutkimuksessa nousi esille, että päivähoiton laatuun vaikuttivat ensisijaisesti työntekijöiden ammattitaito, seuraavaksi toimiva yhteistyö henkilökunnan ja vanhempien välillä ja kolmantena pysyvä

henkilökunta. Varhaiskasvatuksen toimintaan liittyvissä laatutekijöistä tärkeimmäksi nousi lasten tarpeista lähtevä toiminta sekä päivähoitopaikan turvallisuus. Huolehtiva perushoito sekä lapselle riittävästi annettu leikkiaika olivat myös tärkeitä laatutekijöitä. (Laakso 2008, 47–48.)

Laakson tutkimuksen mukaan merkittävimmiksi varhaiskasvatuksen laatutekijöiksi nousivat lapsen viihtyminen ja yksilöllinen huomioiminen, ammattitaitoinen henkilökunta, turvallinen kasvuympäristö, sopivat ryhmäkoot, kasvatuskumppanuus ja hyvä vuorovaikutus sekä toiminnan monipuolisuus ja suunnitelmallisuus. Lisäksi vanhemmat pitivät tärkeänä laatutekijänä monipuolista päivähoitopaikkatarjontaa ja riittävää päivähoitopaikkojen määrää. Keskeisimpiä kehittämiskohteita tutkimuksessa olivat sijaiskäytäntöjen ja varahoitopaikkojen kehittäminen, ryhmäkokojen pienentäminen sekä riittävän pedagogisen osaamisen varmistaminen. Dokumentointi lapsen päivästä, pienryhmätoiminta ja vanhempien vaikutusmahdollisuuksien lisääminen nousivat myös esille kehittämiskohteina. Tutkimus toi esille, että vanhemmilla on vähän vaikutusmahdollisuuksia toiminnan arviointiin sekä toimintaympäristön kehittämiseen. (Laakso 2008, 82.)

Vanhempien mielestä myönteisimpiä kokemuksia päivähoidosta oli tullut, kun lapset viihtyvät sekä lapsi huomioidaan yksilöllisesti hoitopäivän aikana, kasvatuskumppanuus, turvallinen ja pysyvä hoitopaikka sekä ammattitaitoinen ja joustava henkilökunta. Myös monipuolinen toiminta ja riittävä leikkiaika sekä lasten kaverisuhteet, lapsen oppiminen ja lapsen arjen dokumentointi hoitopäivän aikana olivat vanhemmille myönteisiä kokemuksia laukaisevia tekijöitä. Epämiellyttäviä kokemuksia vanhemmilla olivat olleet hoitajan käyttäytymiseen liittyen esimerkiksi ajan puute, perheen ja lapsen tarpeet oli päivähoidossa jätetty huomiotta, varahoitopaikat ja oudot sijaiset, suuret ryhmäkoot. Muita vanhempien epämiellyttäviä kokemuksia olivat päivähoitomaksut, tiedonkulku ja joustamattomuus hoitoajoissa. (Laakso 2008, 48–53.)

Aila Tiilikan tutkimuksen tehtävänä oli tulkita ja ymmärtää päiväkotilasten äitien kasvatuskäsityksiä ja heidän arviointejaan päiväkotikasvatuksesta. Tiilikka teki tutkimuksen haastatteleamalla 10 äitiä, joista 7 oli päiväkotilapsen äitiä. Tutkimuksella hän haki vastausta tutkimuskysymyksiin: millainen on äitien käsitys lapsesta, mitkä ovat äitien keskeiset kasvatusihanteet ja -tavoitteet, millaiset käsitykset äideillä on kasvatussuhteen

laadusta ja kasvatusten menetelmistä, millaiset käsitykset äideillä on kasvatussyhteistyöstä päiväkodin kanssa ja miten äidit arvioivat päiväkotikasvatusta kasvatuskäsitysten valossa. (Tiilikka 2005, 67–72.)

Tiilikan tutkimuksessa äitien mielestä lapsella on ihmisarvoon perustuva oikeus saada kasvatusta ja yksilöllistä kohtelua ja oikeudeksi tulla sitä kautta omaksi itsekseen. Yksilöllinen oikeudenmukaisuus toteutuu, kun yksilöllinen erilaisuus hyväksytään. Äitien haastattelujen kautta nousi esiin positiivinen arvio päiväkodin henkilöstön taidosta huomioida lapsi yksilönä sekä siihen liittyvänä pedagogisesta vuorovaikutuksesta ja taidosta ohjata lasta yksilöllisesti. Äitien havaintojen kautta tuli esille, että lasten mahdollisuus saada osakseen yksilöllistä ohjausta paranivat, kun lapsi oli siirtynyt yli kolmivuotiaiden lasten ryhmään pienempien osastolta. Asetus lasten päivähoitosta (1973) asettaa kuitenkin ryhmäkokojen määrittelyn kautta lapsen oikeuden saada sitä yksilöllisempää hoitoa ja kasvatusta mitä pienemmästä lapsesta on kysymys. Yhteistyön tiivistämisellä pienten lasten vanhempien ja päiväkodin välillä oli tarvetta, olkoonkin kysymys tiedonkulusta tai pienten ryhmien toiminnan rakenteesta. (Tiilikka 2005, 89–90.)

Tiilikan tutkimuksessa äitien mukaan tunne-elämän alueen arvot välittyvät päiväkodin toiminnallisten ja sosiaalisten muotojen kautta. Päiväkodissa lapsen aikuissuhteet olivat tunnesuhteita. Luottamuksen, turvallisuuden ja avoimuuden syntyminen edellyttivät positiivista ja hyväksyvää tunnesuhdetta. Äitien haastattelujen kautta tuli esille hoitosuhteen pysyvyyden ja pitkäaikaisuuden merkitys kiintymyssuhteen syntymiselle. Fyysinen hoiva ja hellyyden kokeminen kuten syli nousivat myös tärkeinä pienten lasten kasvun kannalta. Lapsen itsetunnonkehitystä tukivat erilaiset myönteiset kokemukset päiväkodissa, kokemus omasta osaamisesta ja pidettynä olemisesta. Tunneilmaisun salliva ilmapiiri sekä lapsen mahdollisuus purkaa pahanolontunteitaan päiväkodissa oli myös tärkeää. Äidit ilmaisevat tyytyväisyyttään päiväkodin kasvatuskäytäntöihin lapsen ohjaamisessa tunteiden käsittelemiseen ja lapsen kanssa keskustelemiseen. Edellä oleva huomioiden päiväkodin ihmissuhteet mahdollistivat tunne- ja kiintymyssuhteita, mutta lapset oppivat, että kaikki suhteet eivät ole pysyviä. Äitejä huolestuttavina seikkoina nousivatkin esille henkilöstön vaihtuvuus, vähäisyys ja resurssien puute. (Tiilikka 2005, 91–95.)

Äitien haastatteluissa nousi esille, että päiväkotikasvatus tukee arkielämän omatoimisuutta paremmin kuin kotikasvatus. Äitien mielestä päiväkodissa on lapsen valintoja kunnioittava ilmapiiri ja lapset voivat vaikuttaa valintoihinsa välittömästi. Äitien mielestä aikuisen tehtävänä oli kannustaa, seurata, ja tukea lapsen omaa kokemusta ja prosessia. (Tiilikka 2005, 98–100.)

Tiilikan tutkimuksessa päiväkotitoiminta oli tietoisesti valittu päivähoitomuoto sen sosiaalisen aspektin kannalta eli päiväkotitoiminta monimuotoisena sosiaalisena ympäristönä vaikutti positiivisesti lapsen kehitykseen. Äidit sisällyttivät sosiaalisuuteen lapsen kognitiivisen kehityksen edellytyksiä ja oppimista tukevia taitoja. Tällaisia taitoja olivat keskittyminen, toisen kuunteleminen, oman puheenvuoron odottaminen tai kyky yhteisten pelisääntöjen noudattamiseen. Tapakasvatuksessa, kuten kielenkäyttö, pöytätavat, kohteliaisuussäännöt, huomaavaisuus toista kohtaan sekä aikuisten ja lasten kunnioittaminen, päiväkodin merkitys koettiin äitien mielestä positiivisena. (Tiilikka 2005, 126–128.)

Äitien mielestä päiväkodin leikinmahdollisuuksia ja aikuisten roolia leikin mahdollistajina ja ohjaajina pidettiin hyvänä. Äidit nostivat myös ympäristö- ja luontokasvatuksen arvokkaana lapsen fyysiseen ja psyykkiseen kehitykseen vaikuttavana merkityksenä. Oman kulttuurisen identiteetin arvo, johon sisällytettiin myös moniarvoisuuden näkökulma sen toteutuessa päiväkodeissa, joissa oli lapsia eri maista. (Tiilikka 2005, 128–130.)

Haastatteluaineistossa tuli esille, että päiväkodissa toteutuvan aikuisen ja lapsen kasvatussuhteen tulee olla avoin ja turvallinen suhde. Kasvattajalle asetettiin tavoite toimia yhteisössään suvaitsevaisuuteen ja oikeudenmukaisuuteen pyrkivinä toimijoina. Päiväkodin aikuisyhteisö toteutti monia ihanteita, kuten jäsenten välistä kunnioitusta, demokraattisuutta, kommunikoinnin avoimuutta, tunteiden ilmaisua ja työn iloa. Äidit olivat herkkiä havainnoimaan muun muassa työntekijöiden väsymystä. Rajojen asettamisessa ja rankaisemisen menettelyissä niin koti- kuin päiväkotikasvatuksessa äidit kaipaivat enemmän keskustelua ammattikasvattajien kanssa. Päiväkodin tuki keskittyi lapseen ja hänen kasvuunsa. (Tiilikka 2005, 154–158.)

Haastateltujen äitien osallisuus toteutui keskustelujen ja neuvottelujen kautta. Henkilökunnan taito ja ammatillisuus mahdollistavat demokraattisen ilmapiirin ja keskustelun

luonnollisuuden ja avoimuuden. Vanhempien aloitteisuuteen suhtauduttiin myönteisesti. Jokapäiväiset lyhyet keskusteluhetket lasta tuodessa ja hakiessa päiväkodin arjessa koettiin merkitykselliseksi ja yhteistyön vahvuudeksi. Tärkeimpinä yhteistyömuotoina äidit pitivät henkilökohtaisia ja lapsikohtaisia keskusteluja sekä niitä kaivattiin enemmän. Kumppanuuteen perustuva suhde vaatii aikaa ja pitkäjänteisyyttä. Päiväkodin tulisi vastata vanhemman tiedontarpeeseen lapsen hoidosta ja kasvatuksesta. Ongelmallisia tilanteita yhteistyössä olivat muun muassa tiedonkulun hitaus, lasta koskevan akuutin asian välittäminen asiasta tietävältä henkilöltä vanhemmalle vei aikaa. Kasvatukseen liittyvissä ongelmissa haastatellut toivoivat, että asiat otetaan esille viipymättä. Yhteistyön häiriöitä syntyy myös samanlaisten odotusten asettamisesta kaikille vanhemmille. Perheiden tilanteen ja tavoitteiden erilaisuus aiheutti ristiriitaa päiväkodin ja perheen kanssa, eli päiväkodin tulisi asettua tukemaan perhettä ja hakemaan sekä antamaan perheelle valinnanmahdollisuutta yhteistyömuotoon ja niiden intensiteettiin. Vanhempien yhteistyöresurssia tulisi hyödyntää alueille, joihin vanhemmilla oli mielenkiintoa, kuten lapsikohtaisen suunnittelun toteuttamiseen ja arviointiin sekä vanhempien keskinäisen yhteisöllisyyden tukemiseen. Hyvä yhteistyö pohjautuu toimivaan vuorovaikutukseen, joka pitää sisällään keskustelua ja kuuntelemista, monipuolista palautetta ja uskallusta puuttua ongelmiin. (Tiilikka 2005, 171–174.)

Jokimies ja Kronqvist tekivät selvityksen varhaiskasvatuksen laadusta internetpohjaisen kyselylomakkeen avulla. Kyselyyn vastasi yli 3500 vastaajaa eri puolelta Suomea. Tulosten mukaan vanhemmat olivat kohtuullisen tyytyväisiä varhaiskasvatuspalvelun toteutumiseen. Vanhempien tyytyväisyys tuli esille loma-ajan järjestelyissä ja henkilökunnan ammatillisessa osaamisessa. Ryhmäperhepäivähoidossa olevien lasten vanhemmat olivat tyytymättömämpiä päivähoitohenkilöstön ammattitaitoon kuin perhepäivähoidossa olevien lasten vanhemmat. Hoitoaikojen joustavuuteen oltiin pääsääntöisesti tyytyväisiä. Päivähoitopalveluiden kustannuksia kaksi kolmesta vanhemmasta piti kohtuullisina. Henkilöstön riittävyyden osalta 44 % vanhemmista oli eri mieltä väittämän kanssa. Suurinta tyytymättömyys oli päiväkodissa olevien lasten vanhempien osalta. (Jokimies & Kronqvist 2008, 22–24.)

Varhaiskasvatuksen hyvän laadun osalta vanhemmat pitivät tärkeänä henkilöstön osaamista ja koulutusta sekä lapsen yksilöllisyyden huomioon ottamista kodintuntuksena olemisena lasta kuunnellen ja olemalla läsnä lapselle. Hyvä varhaiskasvatus tukee lap-

sen persoonallisuutta ja ainutlaatuisuutta. Vanhempien mielestä laadukasta ei ole liian vähäinen henkilökunta suhteessa lapsiryhmään, tiloihin, sekä pedagogiseen suunnitte- luun. (Jokimies & Kronqvist 2008,25.)

Jokimiehen ja Kronqvistin tutkimuksessa varhaiskasvatuspalvelut olivat tärkeitä, koska ne suurimmalla osalla vanhemmista tukivat lapsen sosiaalista kehitystä sekä lapsen leikkiä ja toimia muiden kanssa. Nämä vastaukset kertovat sosiaalisen ja vertaistuen merkityksestä vanhempien arvioinneissa. Seuraavina eniten vanhemmat antoivat ääniä vanhempien työssäkäynnin mahdollistamiselle sekä lapsen tuelle omaan kasvuun, hoi- toon ja oppimiseen. Merkityksellistä vanhempien mielestä oli myös yhteistyö ammatti- kasvattajien kanssa sekä tuen saaminen omaan vanhemmuuteen ammattikasvattajilta. Aikuisten ja lasten yhteisen toiminnan mahdollistuminen sekä vertaistuki ja kontaktit muihin vanhempiin saivat vähiten vanhempien kannatusta varhaiskasvatuspalveluiden tärkeyden kannalta. (Jokimies & Kronqvist 2008, 26.)

Varhaiskasvatuksen toimintaympäristön osalta Jokimiehen ja Kronqvistin tutkimukses- sa ulkotilojen asianmukaisuus sai huonommat arviot kuin muut toimintaympäristöön liittyvät tekijät. Perhepäivähoidossa olevien lasten vanhemmat katsoivat, että heidän lapsensa viihtyvät päivähoitossa. Viihtyvyys ja tyytyväisyys pedagogiikkaan ja vä- lineistöön oli suurinta juuri perhepäivähoidossa. Ryhmäperhepäivähoidossa tyytymät- tömyys välineistöön ja tiloihin oli korkeinta. (Jokimies & Kronqvist 2008, 26–28.)

Jokimiehen ja Kronqvistin tutkimuksessa selvisi, että vanhemmat ovat saaneet pääasias- sa riittävästi tietoa päivähoitopalveluista. Vanhempien suhtautuminen kunnan tiedotta- miseen varhaiskasvatuspalveluista ja tapahtumista oli kriittisempää. Tyytyväisiä oli vain puolet vastaajista. Lapsen hoitopäivän tapahtumien tiedottamisesta olivat tyytyväisim- piä perhepäivähoidossa olevien lasten vanhemmat. Ryhmäperhepäivähoidossa ja päivä- kodissa olevien lasten vanhemmista noin viidennes katsoi, ettei saa riittävästi tietoa lap- sen hoitopäivästä. (Jokimies & Kronqvist 2008, 29–31.)

Varhaiskasvatuskeskustelujen riittävyyden osalta jokimies ja Kronqvistin tutkimuksessa vanhempien mielestä varhaiskasvatuskeskusteluja oli riittävästi. Ryhmäperhepäivähoi- dossa noin viidennes vanhemmista katsoi että keskusteluja oli riittämättömästi. Van- hemmat kokivat myös, että he voivat vaikuttaa lapsensa varhaiskasvatussuunnitelmaan.

Kaikissa vastausryhmissä vanhemmat kokivat, että voivat osallistua lapsensa kautta ryhmän toimintaan, ainoastaan ryhmäperhepäivähoitossa olevien lasten vanhemmilta arvioivat tätä mahdollisuutta riittämättömäksi. Yhteistyön kehittämistarpeina vanhemmilta nousivat esille keskustelujen säännöllisyys ja erilaisten yhteistyömuotojen kehittäminen sekä henkilöstön vuorovaikutus- ja kommunikointitaitojen tarpeellisuus. Omahoitaja järjestelmä koettiin hyväksi vanhempien mielestä. (Jokimies & Kronqvist 2008, 31–33.)

Tutkimuksessa vanhemmat nostivat esille monenlaisia kehittämistarpeita, kuten pienet ryhmäkoot, riittävä henkilökunnan ja vanhempien keskustelujen säännöllisyys, henkilöstön koulutus, joustavat päivähoitomuodot ja avoin toiminta. Lisäksi Jokimies ja Kronqvistin tutkimuksessa vanhemmat toivoivat enemmän osaamista monikulttuurisuuskysymyksissä, kaksi-kielisyydessä ja kulttuurisuudessa. Päivähoitomaksujen epäoikeudenmukaisuus ja joustamattomuus nousi myös kehittämistarpeena. Tutkimukseen osallistuneet vanhemmat arvioivat myös omaa jaksamistaan. Oman jaksamisensa vanhemmat arvioivat pääasiassa hyväksi. (Jokimies & Kronqvist 2008, 31–37.)

Marjatta Kekkonen (2009) on tarkastellut Vaikuta vanhempi–selvityksen laadullisen aineiston kautta alle kolmivuotiaiden päivähoitolaisten vanhempien näkemyksiä lapsensa varhaiskasvatuksesta. Pienten lasten vanhempien mielestä parasta tukea perheille ovat monimuotoiset, lähellä kotia sijaitsevat ja perheen elämäntilanteen mukaan joustavasti yhdistettävissä olevat päivähoitopalvelut. Päivähoitohenkilöstöltä vanhemmat toivoivat vahvempaa sitoutumista kumppanuutta rakentavaan perhekohtaiseen kasvatusyhteistyöhön. Pienten lasten vanhemmat luottivat päivähoitohenkilöstön ammattitaitoon, mutta olivat huolissaan henkilöstön määrän riittävydestä, henkilöstön vaihtuvuudesta ja isoista lapsiryhmistä sekä näiden haitallisesta vaikutuksesta lapsen kasvuun ja kehitykseen. (Kekkonen 2009, 163–170.)

3 TUTKIMUSMENETELMÄ JA TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

3.1 Tutkimustehtävä ja -kysymykset

Opinnäytetyöni aihealue muotoutui yhdessä Siikalatvan päivähoidon johtajan kanssa. Alusta alkaen periaatteena oli, että opinnäytetyön kautta saadaan tietoa Siikalatvan perheiden ja lasten hyvinvoinnista. Lopullinen tutkimustehtäväni valinta pohjautui hyvin paljon omaan pitkään kokemukseeni päiväkotityöstä ja kunnan varhaiskasvatuksen tarpeesta saada tietoa perheiden ja lasten tyytyväisyydestä palvelua kohtaan sekä perheiden hyvinvoinnista. Vanhempien kanssa tehtävä yhteistyö on aina ollut lähellä sydäntäni ja opinnäytetyöni kautta pystyin tuomaan työkaluja kasvatuskumppanuuden ja vanhempien osallisuuden kehittämiseen.

Opinnäytetyöni tutkimustehtävänä oli selvittää Siikalatvan perheiden mielipide varhaiskasvatuspalveluiden käyttäjinä ja vanhempina. Tutkimuskysymyksiä olivat:

- Mikä on vanhempien mielipide varhaiskasvatuspalvelujen toteutumisesta, toimintaympäristöstä, yhteistyöstä ja varhaiskasvatuksen laadusta?
- Mitä varhaiskasvatuksen hyvä laatu on vanhempien kokemuksen mukaan?
- Mitä varhaiskasvatuksen kehittämisehdotuksia vanhemmat tuovat esille?

Tässä tutkimuksessa keskityin varhaiskasvatuspalveluista päiväkot-, perhepäivähoito- ja ryhmäperhepäivähoitopalveluihin. Tutkimuksen rajasin koskemaan alle esikouluikäisten lasten perheitä. Tutkimustyö tehtiin yhteistyössä Siikalatvan varhaiskasvatuksen kanssa, jonka kanssa tein sopimuksen opinnäyteyhteistyöstä. Tutkimuksen tuloksia hyödynnetään kunnan varhaiskasvatuksen kehittämisessä.

Opinnäytetyössäni halusin tuoda esille varhaiskasvatuksen laatuun liittyvän vanhemman näkökulman varhaiskasvatuspalveluista. Keskeisiä tutkittavia kohtia olivat varhaiskasvatuspalveluiden toteutuminen, varhaiskasvatuksen toimintaympäristö, varhaiskasvatussuunnitelma, kasvatuskumppanuus ja varhaiskasvatuksen laatu. Lisäksi vanhemmilla oli mahdollisuus tuoda esille päivähoitopalvelujen kehittämisehdotuksia.

3.2 Kohdejoukon valinta ja tutkimusmenetelmä

Tutkimukseni toteutin Siikalatvan kunnan alle esikouluikäisten lasten päivähoitopaikoissa; päiväkotia, perhepäivähoito ja ryhmäperhepäivähoito. Siikalatvan kunnassa on neljä kyläkeskusta, joissa jokaisessa järjestetään alueen perheille päivähoitopalveluja. Tutkimuksenkohteina oli kolme päiväkotia, seitsemän perhepäivähoitajaa ja neljä ryhmäperhepäiväkotia. Käytin kokonaisotosta eli kohderyhmänä olivat kaikki Siikalatvan varhaiskasvatuspalveluja käyttävät alle esikoululaisten lasten perheet. Kokonaisotokseen päädyin, koska halusin saada laajemman kuvan kunnan neljän eri kylän varhaiskasvatuspalveluiden käyttäjiltä.

Opinnäytetyöni oli pääosin tilastollinen eli kvantitatiivinen tutkimus. Tutkimuksen tein kyselylomakkeella (Liite 1). Kyselylomakkeeni kysymyksistä suurin osa oli kvantitatiivisia eli strukturoituja kysymyksiä. Kyselytutkimus on survey-tutkimus. Survey-tutkimuksessa aineisto kerätään standardoidusti ja kohdehenkilöt muodostavat otoksen tai näytteen tietyistä perusjoukosta. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 188). Tutkimusmenetelmänä käytin kvantitatiivista eli määrällistä tutkimusmenetelmää sekä avointen kysymysten analyysissä kvalitatiivista eli laadullista tutkimusmenetelmää. Kyselylomakkeen kysymysten laadinnassa hyödynsin Jokimies & Kronqvistin (2008) Vaikuta Vanhempi-kyselyä sekä lisäksi tein yhteistyötä Siikalatvan päivähoiton ohjaajien, päiväkodin johtajan ja päivähoiton johtajan kanssa kysymysten muotoilussa. Kyselylomaketta testasin ennen perheille jakoa muutamalle kyselyn ulkopuolella olevalle vanhemmalle.

Kyselylomakkeen kysymyksillä koottiin tietoa vastaajasta, lasten iästä ja päivähoitomuodosta, päivähoitopalvelun toteutumisesta, päivähoiton toimintaympäristöstä, yhteistyöstä, päivähoiton laadusta ja kehittämisestä sekä vanhempana jaksamisesta. Kyselylomakkeessa oli monivalintakysymyksiä, joissa oli valmiit numeroidut vastausvaihtoehdot ja vastaaja ympäröi valmiin vastausvaihtoehdon tai useampia vaihtoehtoja. Lisäksi kyselylomakkeessa oli asteikkoihin eli skaaloihin perustuvia kysymystyyppisiä. Käytin 5-portaista Likertin asteikkoa. Kyselylomakkeessa oli myös avoimia kysymyksiä, joihin vastaaja pystyi tuomaan esille oman mielipiteensä tai kehittämisehdotuksensa sekä täydentämään aikaisempia vastauksiaan. Avoimet kysymykset täydensivät suljettuja kysymyksiä. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 193–195.)

3.3 Tutkimusaineiston keruu ja käsittely

Tutkittaville tulee antaa kirjallisesti tietoa, kuka on tutkimuksesta vastuussa oleva taho ja, keneltä voi saada lisätietoa tutkimuksesta. Tutkittaville on hyvä kertoa, millaista tietoa tutkimuksella tavoitellaan, ja miten saavutettuja tutkimustuloksia tulevaisuudessa hyödynnetään. Tutkimukseen osallistuvilla on kerrottava myös aineistonkeruutavasta, osallistumisen vapaaehtoisuudesta sekä yksityisyyden suojasta, vanhemmathan vastasivat kyselyyn anonyymeinä ja myös vastauspaikkakuntaa ei lomakkeella kysytty. Täytetyn lomakkeen palauttaminen kuoressa on käytännössä tutkittavan antama lupa aineiston tutkimuskäytölle. Tutkimusaineisto on tarkoitettu vain tutkimuskäyttöön ja sitä ei saa luovuttaa ulkopuolisille. (Kuula 2006, 101–115.) Jos opinnäytetyö koskee työyhteisöä tai vastaavaa, ei julkaistavassa työssä saa olla luottamuksellista tietoa (Diakonia ammattikorkeakoulu 2010, 48).

Ennen kyselylomakkeiden perheille jakoa laitoin päivähoitoyksiköihin sähköpostin kautta tiedotteen tulevasta kyselystä ja samassa yhteydessä myös vanhemmille päivähoitopaikan eteiseen näkyville laitettavan tiedotteen kyselystä. Jaoin kyselylomakkeet ja lomakkeidenpalautuslaatikon henkilökohtaisesti jokaiseen päivähoitopaikkaan 19–20.11.2012. Palautuslaatikot laitettiin päivähoitopaikkojen eteisiin vanhempien näkyville ja hoitajat jakoivat kyselylomakkeet lasten lokeroihin. Kyselylomakkeen mukana oli saatekirje, jossa kerroin vanhemmille tutkimuksen taustasta ja vastaamisesta. Yhteensä lomakkeita jaettiin 121 kappaletta.

Kyselyaika oli 21.11–5.12.2012. Laitoin päivähoitopaikkoihin viikolla 48 sähköpostia, että työntekijät muistuttavat vanhempia kyselystä ja vastaamisajasta. Keräsin kyselyiden palautuslaatikot päivähoitopaikoista pois 10.12.2012. Vastauksia saatiin yhteensä 72 kappaletta, joten vastausprosentti oli 60.

3.4 Tutkimusaineiston analyysi

Aineiston tilastollista käsittelyä varten käytin SPSS-ohjelmaa. Numeroin kaikki vastauslomakkeet ja samalla tarkistin, että kaikki lomakkeet olivat hyväksyttävästi täytettyjä. Muutamassa lomakkeessa vanhemmat eivät olleet vastanneet kaikkiin kysymyksiin,

mutta katsoin, että vastatuista kysymyksistä saan hyvää tietoa tutkimukseeni ja näissä lomakkeissa oli avoimia vastauksia hyödynnettävänä. Tallensin aineiston joulukuussa 2012 Exel-ohjelmaan taulukkomuotoiseksi havaintomatriisiksi

Joulukuussa 2012 luin avoimet vastaukset ja kirjoitin ne puhtaaksi sanasanaisesti, jokainen kysymys omana kohtanaan. Päivähoidon laatuun ja kehittämiseen liittyvät avoimet kysymykset käsittelin aineistolähtöisen sisällönanalyysin avulla. Aineistolähtöisessä sisällönanalyysissä yhdistellään käsitteitä ja näin saadaan vastaus tutkimustehtävään. Ryhmittelin samaa asiaa käsittelevät vastaukset yhdeksi luokaksi ja nimesin ne luokan käsitettä kuvaavalla nimellä. Luokittelussa aineisto tiivistyy, koska yksittäiset tekijät sisällytetään yleisimpiin käsitteisiin. Sisällönanalyysin avulla tutkin vanhempien vastaukset varhaiskasvatukseen laatuun liittyviä tekijöiden avulla (kuvio 1.). Liitteessä 2 on esitettyä varhaiskasvatuksen hyvä laatu vanhempien kokemuksen mukaan. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 216–217; Sarajärvi, Anneli & Tuomi, Jouni 2009, 107–110.)

Käsittelin aineiston tilastollisesti SPSS-ohjelmalla tammikuussa 2013. Ohjelman avulla havaintomatriisista laskin frekvensit jokaisesta kysymyksestä. Lisäksi tein ristiintaulukointeja muun muassa vastaajan iän ja käytetyn päivähoitopalvelun mukaan. Tuloksia kuvasin tekstinä, taulukkoina ja graafisina kuvioina.

3.5 Tutkimuksen luotettavuuden arviointi

Hyvän kvantitatiivisen tutkimuksen perusvaatimuksena ovat validitetti (pätevyys), reliabilitetti (luotettavuus), objektiivisuus (puolueettomuus), tehokkuus ja taloudellisuus, avoimuus, tietosuoja, hyödyllisyys ja käyttökelpoisuus sekä sopiva aikataulu (Heikkilä 2008, 29–32). Pätevyys opinnäytetyössäni tulee esille siinä, että opinnäytetyön tavoite oli asetettu ja sitä tutkivien kysymysten kautta saatiin oikeita, käyttökelpoisia tuloksia. Kyselyn vastausprosentti myös oli riittävän suuri työn pätevyuden kannalta. Opinnäytetyön luotettavuus nousee tavasta, miten työn tekijä tuo tarkasti esille tutkimuksensa tekemistä. Tarkkuus koskee opinnäytetyön valmistumisen kaikkia vaiheita. Luotettavuus tarkoittaa myös mittaustulosten luotettavuutta. Tutkimuksen pätevyys tarkoittaa mittarin tai tutkimusmenetelmän kykyä mitata juuri sitä, mitä sen on tarkoituskin mitata. Tutkimustulosten tulkinnassa tutkijan on perusteltava, mihin hän päätelmänsä perustaa esi-

merkiksi suorat lainaukset tutkittavasta materiaalista tai graafisilla kuvioina ja taulukoina. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 226–228.) Opinnäytetyöni viitekehyyksen kautta tuon teoriatietoa opinnäytetyöni keskeisistä käsitteistä. Tuon tässä opinnäytetyössäni esille opinnäytetyöni tekemisen eri vaiheet sekä tulokset monipuolisesti. Mittaustulosten luotettavuus tuli tässä tutkimuksessa esille muun muassa vanhempien avointen vastausten kautta esimerkiksi vanhemmat nostivat esille arjen käytänteiden kautta päivähoitopalvelujen kehittämis ehdotuksia. Peilaan opinnäytetyöni tuloksia myös varhaiskasvatuksen laadun tutkimukseen. Tuomalla kyselyn tulokset vanhempien, varhaiskasvatuksen työntekijöiden ja esimiesten tietoon palautetilaisuuksissa ja kirjallisten koosteiden kautta työn luotettavuus korostuu.

Tutkimuksen tulee olla myös objektiivinen eli puolueeton. Tutkimuksen tulokset eivät saa riippua tutkijasta. Tutkijan omat vakaumukset eivät saa vaikuttaa tutkimustulokseen. Objektiivisuuteen kuuluu asioiden etäännyttäminen, tutkimustuloksia esitetään kiihottomasti ja tasapuolisesti. Ihanteena on, että tutkimuksen kirjoittaja on näkymättömissä, josta hän ohjaa lukijan havaintoja ja ajattelua sekä auttaa häntä tekemään päätelmiä. (Heikkilä 2008, 31; Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 292–293.) Vaikka itse työskentelen päivähoitossa Siikalatvalla ja tutkittava alue on minulle tuttua, olen tuonut tutkimustulokset esille puolueettomasti nostoen esille myös yksittäisiä vanhempien esille tuomia näkökantoja.

Opinnäytetyöni hyödyntää tehokkaasti kunnan varhaiskasvatusta niin työntekijöitä kuin asiakasperheitä. Kustannuksia itse opinnäytetyön tekemisestä ei tullut, joten hyödyn ja tehokkuuden osuus on suurempi. Opinnäytetyön raportissa esitän kaikki tärkeät tulokset ja johtopäätökset avoimesti. Opinnäytetyön tuloksissa luottamukselliset tiedot sekä yksittäisen vastaajan tunnistettavuus on huomioitu, jolloin kenenkään yksityisyyttä ei vaaranneta. Opinnäytetyön tutkimustulokset ovat laajasti hyödynnettävissä niin kunnan varhaiskasvatuksen kuin lapsi- ja perhetyön arvioinnissa ja kehittämisessä. Opinnäytetyöni valmistui suunnitellussa aikataulussa. Opiskelun ja työn yhdistämisen takia, en aikaistanut sen valmistumista. Kyselyn tulokset ovat olleet kunnan varhaiskasvatuksen käytössä ja hyödynnettävänä jo ennen opinnäytetyön valmistumista.

4 TUTKIMUKSEN TULOKSET

Opinnäytetyöni tutkimustehtävänä oli selvittää Siikalatvan perheiden mielipide varhaiskasvatuspalveluiden käyttäjinä ja vanhempina. Kyselyn tulosten kautta toin esille vanhempien mielipiteen varhaiskasvatuspalvelujen toteutumisesta, toimintaympäristöstä, yhteistyöstä ja varhaiskasvatuksen laadusta vanhempien hyvien kokemuksen kautta sekä varhaiskasvatuksen kehittämistarpeina.

4.1 Vastaaajien taustatiedot

Kyselyyn vastasi yhteensä 72 vanhempaa. Kyselylomakkeeseen vastasivat pääasiassa äidit, 97 % vastaajista. Enemmistöllä (72 %) vastanneista oli yksi lapsi päivähoidossa. Kaksi lasta oli 22 %:lla vastanneista ja 6 %:lla kolme tai neljä lasta päivähoidossa. Vanhemmat vastasivat kyselyyn vain yhden päivähoidossa olevan alle esikouluikäisen lapsensa osalta.

Vanhempien vastauksista (n=70) yli puolet kohdistui päiväkotihoidon, neljännes ryhmäperhepäivähoitoon ja loput perhepäivähoitoon (taulukko 1). Päiväkotihoidon kohdistuneista vastauksista suurin osa kohdistui 3-4-vuotiaisiin lapsiin (26 kpl). Perhepäivähoidosta vastanneiden vanhempien lapset olivat 0–2-vuotiaita ja 3–4-vuotiaita. Ryhmäperhepäivähoidosta vastauksia tuli eniten 0-2-vuotiaiden lasten vanhemmilta. Iän mukaan katsottuna vastauksista (n=70) yli puolet kohdistui 3-4-vuotiaiden lasten vanhempien mielipiteeseen lapsensa päivähoidosta.

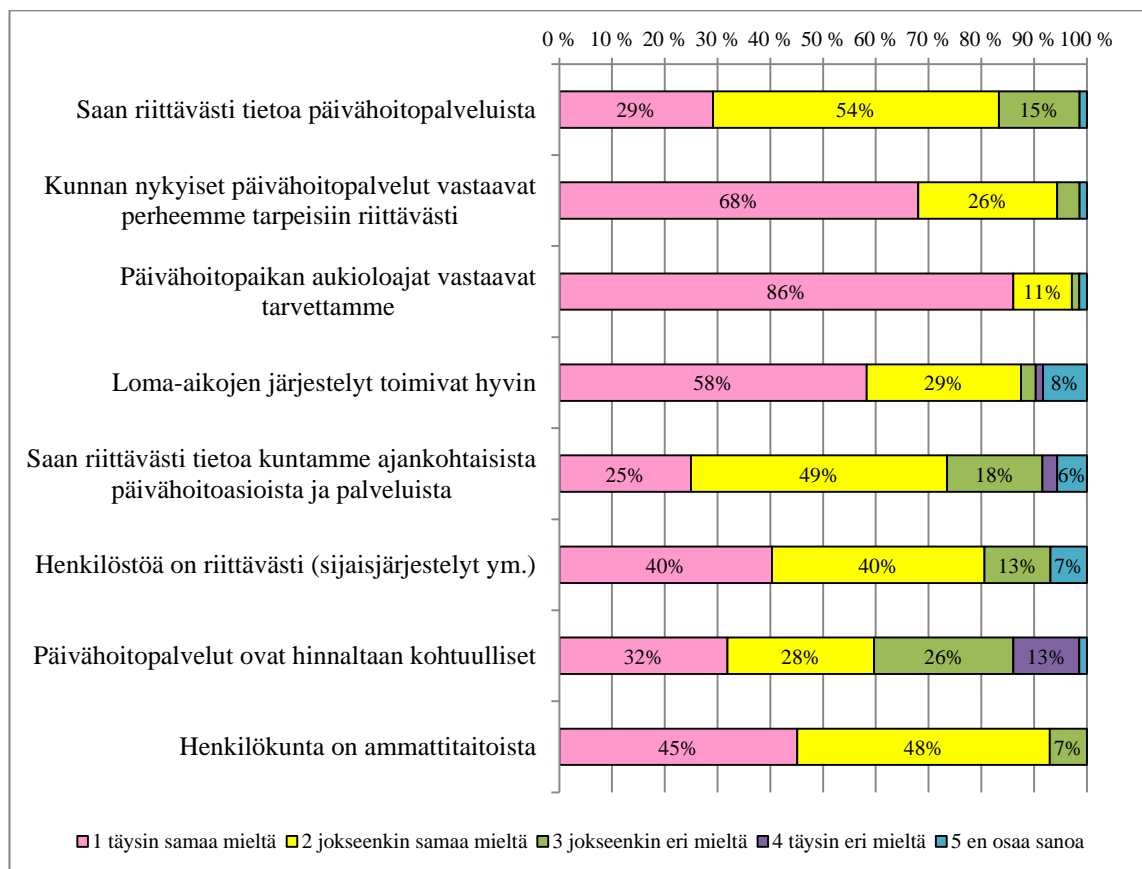
TAULUKKO 1. Vastaaajien käyttämät päivähoitopalvelut lapsen iän mukaan (n=70)

Päivähoitopalvelu	Lapsen ikä			Total
	0-2-vuotiaat	3-4-vuotiaat	5-vuotiaat	
1 Päiväkoti	0 0,00 %	26 70,30 %	13 86,70 %	39 55,70 %
2 Perhepäivähoito	6 33,30 %	7 18,90 %	0 0,00 %	13 18,60 %
3 Ryhmäperhepäivähoito	12 66,70 %	4 10,80 %	2 13,30 %	18 25,70 %
Total	18 100,00 %	37 100,00 %	15 100,00 %	70 100,00 %

4.2 Päivähoitopalvelujen toteutuminen

Päivähoitopalvelujen toteutumista koskevassa osiossa vanhemmat arvioivat kahdeksan väittämän avulla tiedon saamista päivähoitopalveluista, päivähoitopalvelujen vastavuotta perheen tarpeisiin, päivähoitopaikan aukioloaikoja, loma-aikojen järjestelyjä, tiedon saantia kunnan ajankohtaisista päivähoitoasioista ja palveluista, henkilöstön riittävyyttä, päivähoitopalvelujen hinnan kohtuullisuutta sekä henkilökunnan ammattitaitoa. Päivähoitopalvelujen toteutuminen on kuvattu kuviossa 2.

Vanhemmat olivat pääsääntöisesti tyytyväisiä päivähoitopalvelujen toteutumiseen. Tätä kuvastaa muun muassa väittämän ”Kunnan nykyiset päivähoitopalvelut vastaavat perheemme tarpeisiin riittävästi” vastaukset: suurin osa (94 %) vanhemmista (n=72) oli täysin tai jokseenkin samaa mieltä väittämän kanssa. Myös päivähoitopaikan aukioloajat vastaavat vanhempien tarvetta kuten myös loma-aikojen järjestelyt.

KUVIO 2. Päivähoitopalvelujen toteutuminen (n=72)

Vanhemmilla oli mahdollisuus lisätä ja tarkentaa avoimena vastauksena omia näkemyksiään päivähoitopalvelujen toteutumisesta:

Perhepäivähoitopaikkoja voisi olla enemmän.

Ei vielä kokemusta varsinaisista loma-ajoista esim. kesä, sijaishoitaja omasta takaa (mummo)”

Päivähoitopalveluista tiedon saannissa 15 %:lla vanhemmista (n=72) sekä kunnan ajankohtaisista päivähoitoasioista ja palveluista tiedon saannissa 21 %:lla vanhemmista (n=72) olivat jokseenkin tai täysin eri mieltä väittämän kanssa. Vertailtaessa eri päivähoitomuotojen kesken tiedon saantia havaitaan, että perhepäivähoidossa vanhemmat kokevat saavansa tietoa päivähoitopalveluista ja kunnan ajankohtaisista päivähoitoasioista ja palveluista. Päiväkodista ja ryhmäperhepäivähoidossa on väittämien kanssa eri mieltä olevia vanhempia 18 %:sta jopa 28 %:iin.

Päivähoitopalvelun hinnan kohtuullisuuden osalta vanhemmista (n=72) 39 % oli jokseenkin tai täysin eri mieltä väittämän kanssa. Vanhemmat olivat lisänneet palautetta päivähoitopalvelun hinnasta.

Hinnat ovat kohtuuttoman kalliit laatuun nähden

Päivähoidon hinnat kohtuuttomia, huomioiden perheen kokonaishenkilömäärän

Henkilöstön riittävyden osalta 80 % vanhemmista (n=72) katsoi, että päivähoitossa henkilöstöä on riittävästi ja vanhemmat pitivät heitä ammattitaitoisena. Kun verrataan henkilökunnan riittävyttä eri päivähoitomuotojen kesken, päiväkodissa 15 %:a vanhemmista (n=39) ja ryhmäperhepäivähoidossa 17 %:a vanhemmista (n= 18) olivat jokseenkin eri mieltä väittämän kanssa. Vanhemmilta tuli avointa palautetta liian suurista lapsiryhmistä, jolloin lapsen yksilöllinen huomiointi kärsii.

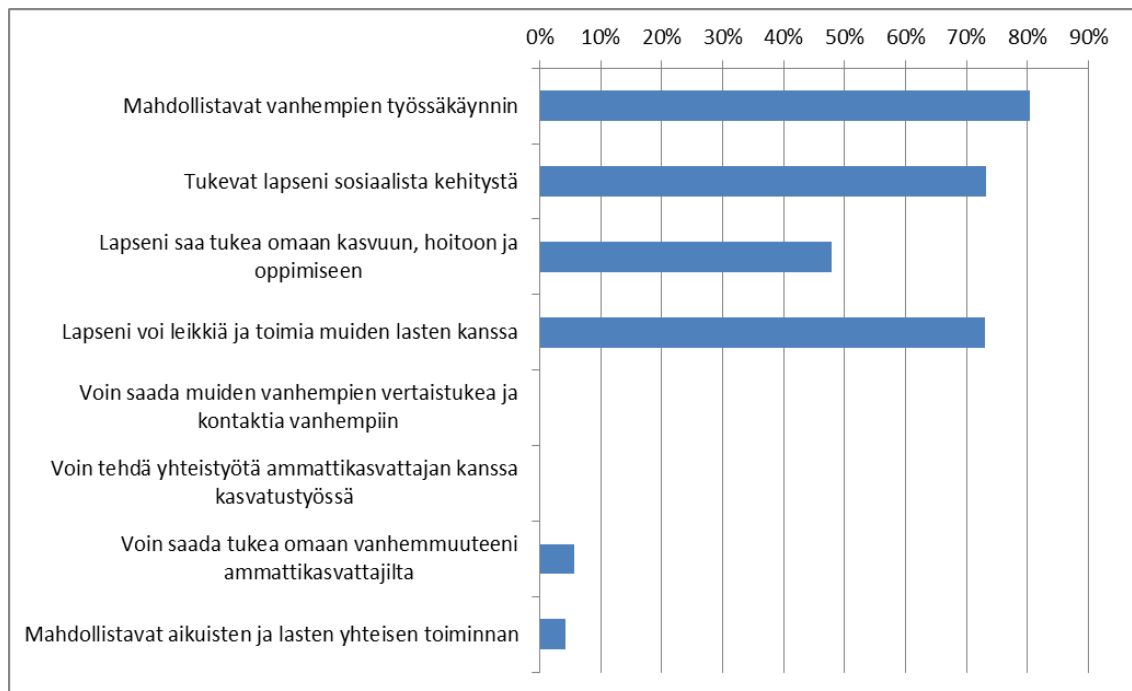
Liian suuret ryhmäkoot. Hoitajat eivät pysty huomioimaan lasten yksilöllisiä tarpeita kunnolla

Liian vähän työntekijöitä. Lastentarhanopettajien ja lastenhoitajien suhde. Saisi olla useampi lastentarhanopettaja, joka tekisi päivähoitosta laadukkaampaa

Ryhmäkoko huolestuttavan suuri, perhepäivähoito on meille paras vaihtoehto

Vanhemmat saivat valita enintään kolme mielestään tärkeintä vaihtoehtoa, miksi päivähoitopalvelut ovat tärkeitä. Vaihtoehdot on esitetty kuviossa 3. Vaihtoehdot olivat mahdollistaa vanhempien työssäkäynnin, tukee lapsen sosiaalista kehitystä, antaa tukea lapsen kasvuun, hoitoon ja oppimiseen, mahdollistaa lapsen leikin ja toimimisen toisten lasten kanssa, vanhempien vertaistuen, yhteistyön ammattikasvattajien kanssa, tuen omaan vanhemmuuteen sekä aikuisten ja lasten yhteisen toiminnan.

Suurimmalla osalla vanhemmista (n=70) tärkeänä perusteena päivähoitopalveluille (kuvio 3) oli, että ne mahdollistavat vanhempien työssäkäynnin. Seuraavaksi tärkeimpinä tulivat tuki lapsen sosiaaliselle kehitykselle sekä lapseni voi leikkiä ja toimia muiden lasten kanssa. Neljänneksi tärkeimpänä vanhempien mielestä oli tuki lapsen kasvuun, hoitoon ja oppimiseen. Suurin osa vastanneista vanhemmista oli yksilapsia perheitä, jolloin työssäkäynnin mahdollistava päivähoito turvaa vanhempien ansiomahdollisuuden ja edistää lapsen kokonaisvaltaista hyvinvointia. Vanhemmuuden tuki ammattikasvattajilta sekä aikuisten ja lasten yhteisen toiminnan mahdollistaminen saivat vanhemmilta vähemmän kannatusta. Voin saada muiden vanhempien vertaistukea ja kontaktia sekä tehdä yhteistyötä ammattikasvattajien kanssa kasvatustyössä eivät saaneet yhtään ääntä vanhemmilta.

KUVIO 3. Päivähoitopalvelut ovat tärkeitä, sillä ne (n=72)

Taulukossa 2 on vertailtu vanhempien vastauksia päivähoitopalvelun tärkeyden osalta eri ikäryhmittäin. Alle kaksi-vuotiaiden lasten vanhempien vastauksissa (n=18) nousi vanhempien työssäkäynnin mahdollistuminen, leikki toisten lasten kanssa sekä tuki lapsen sosiaaliseen kehitykseen tärkeimmiksi perusteeksi päivähoitopalvelulle. Edellisten vastausvaihtoehtojen lisäksi (hieman eri järjestyksessä) vaihtoehto lapseni saa tukea omaan kasvuun, hoitoon ja kehitykseen nousi 3–4-vuotiaiden lasten vanhempien vastauksissa (n=37) yhdeksi tärkeistä perusteista päivähoitopalvelulle. Viisivuotiaiden lasten vanhempien vastauksissa (n=15) tuki lapsen sosiaaliseen kehitykseen oli tärkein peruste päivähoitopalvelun tärkeydelle. Kaikissa ikäryhmissä päivähoitopalvelun työssä käynnin mahdollistava vaikutus nousi yhdeksi tärkeimmistä perusteista. Mitä vanhempi lapsi on, sitä laajempia merkityksiä päivähoitopalvelulla on lapsen kasvuun ja kehitykseen vanhemman mielestä.

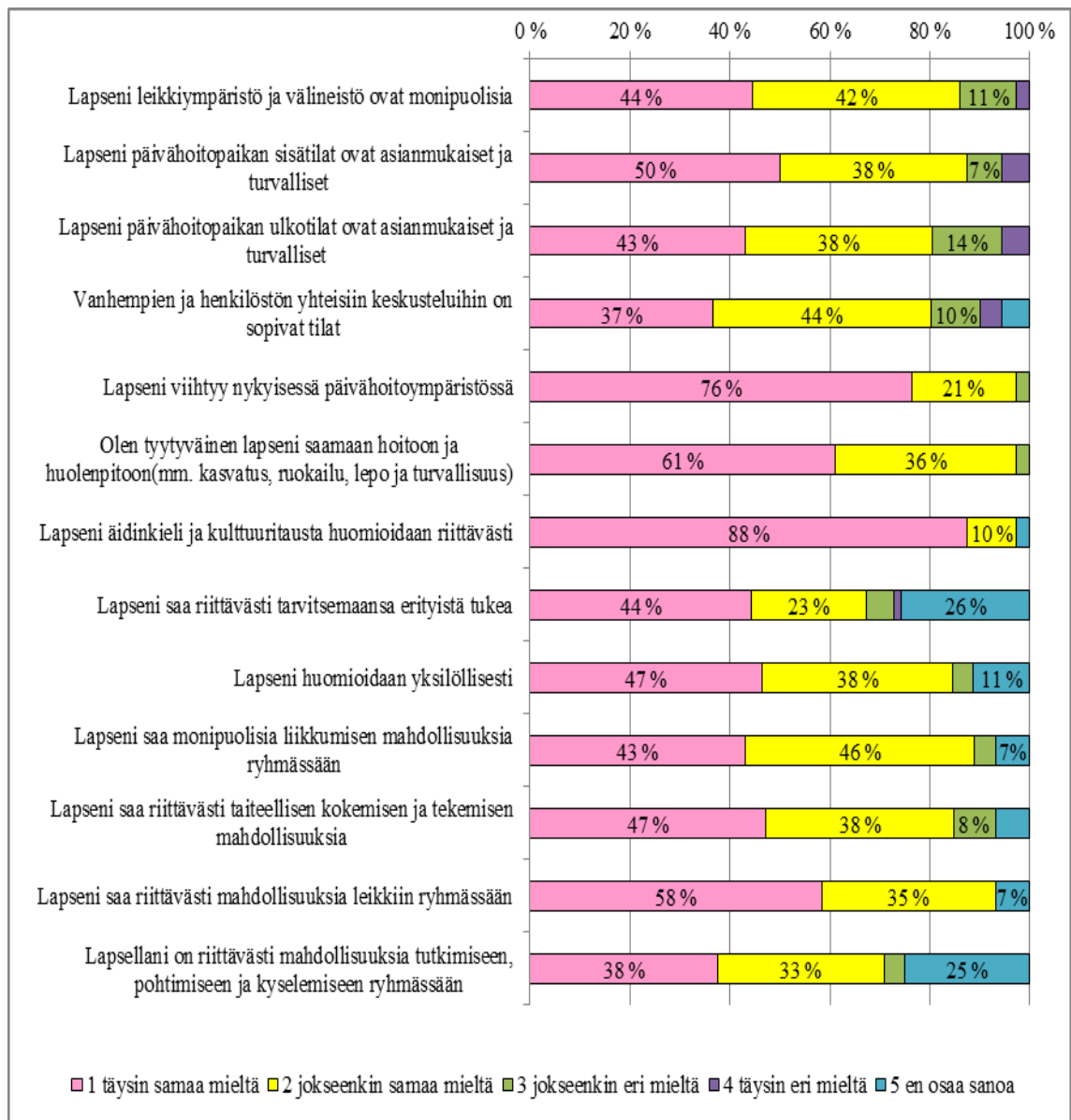
TAULUKKO 2. Päivähoitopalvelun tärkeys lapsen iän mukaan (n=70)

	Lapsen ikä			Total
	0-2-vuotiaat	3-4-vuotiaat	5-vuotiaat	
1 mahdollistaa vanhempien työssäkäynnin	15 83,30 %	31 83,80 %	11 73,30 %	57
2 tukevat lapseni sosiaalista kehitystä	10 55,60 %	29 78,40 %	12 80,00 %	51
3 lapseni saa tukea omaan kasvuun, hoitoon ja oppimiseen	7 38,90 %	17 45,90 %	9 60,00 %	33
4 lapseni voi leikkiä ja toimia muiden lasten kanssa	14 77,80 %	27 73,00 %	10 66,70 %	51
6 voin tehdä yhteistyötä ammattikasvattajan kanssa kasvatustyössä	1 5,60 %	2 5,40 %	1 6,70 %	4
7 voin saada tukea omaan vanhemmuuteeni ammattikasvattajilta	2 11,10 %	1 2,70 %	0 0,00 %	3
Total	18	37	15	70

4.3 Päivähoidon toimintaympäristö

Päivähoidon toimintaympäristöä mitattiin useammalla väittämällä, jotka koskivat lapsen leikkiympäristöä ja välineistöä, päivähoitopaikan sisä- ja ulkotiloja, vanhempien ja hen-

kilöstitön keskustelutiloja, lapsen viihtyvyyttä, vanhempien tyytyväisyyttä lapsen saamaan hoitoon ja huolenpitoon, lapsen äidinkielen ja kulttuuritaustan huomioimista, erityistä tukea, yksilöllisyyttä, leikkiä, tutkimista, pohtimista ja kyselemistä ryhmässään. Tulokset ovat kuviossa 4.

KUVIO 4. Päivähoidon toimintaympäristö (n=72)

Väittämissä, jotka koskivat lapseni leikkiympäristöä ja välineistöä, päivähoitopaikan sisätiloja ja ulkotiloja sekä vanhempien ja henkilöstön yhteisiin keskusteluihin sopivia tiloja, yli 80 % vanhemmista (n=72) oli samaa mieltä väittämien kanssa. Puutteita leikkiympäristössä ja välineissä oli lähinnä päiväkodista tulleissa vastauksissa. Päivähoidon sisätilojen osalta parannettavaa tuli päiväkodin vanhempien vastauksissa ja ulkotilojen

osalta ryhmäperhepäivähoidon vanhempien vastauksissa. Päivähoidon sisä- ja ulkotilojen asianmukaisuuden ja turvallisuuden osalta vanhemmilta tuli palautetta huonosta sisäilmasta, sisätilojen pienuudesta suhteutettuna lapsimäärään, ulkovalojen puutteellisuudesta ja rappujen turvallisuudesta. Ryhmäperhepäivähoidossa vanhempien ja henkilöstön yhteisiin keskusteluihin sopivien tilojen osalta 35 % vanhemmista oli eri mieltä väittämän kanssa.

Kuviosta 4 havaitaan, että vanhempien mielestä heidän lapsensa viihtyvät päivähoitopaikassa ja vanhemmat ovat tyytyväisiä lapsensa saamaan hoitoon ja huolenpitoon. Lapsen äidinkieli ja kulttuuritausta huomioidaan riittävästi päivähoitopaikassa. Yli puolet vastanneista vanhemmista katsoi, että heidän lapsensa saa riittävästi erityistä tukea. Kuitenkin 26 % vanhemmista ei osannut sanoa, saako heidän lapsensa riittävästi erityistä tukea. En osaa sanoa vastanneiden vanhempien lapsista 50 % oli perhepäivähoidossa ja 29 % ryhmäperhepäivähoidossa.

Väittämiin ”lapseni huomioidaan yksilöllisesti”, ”lapseni saa monipuolisia liikkumisen, taiteellisen kokemisen ja tekemisen mahdollisuuksia”, ”riittävästi mahdollisuuksia leikkiin” sekä ”tutkimiseen, pohtimiseen ja kyselemiseen ryhmässään” vanhemmat olivat pääosin samaa mieltä väittämien kanssa. Neljäsosa vastanneista vanhemmista ei osannut sanoa mielipidettään väittämästä ”lapseni saa riittävästi mahdollisuuksia tutkimiseen, pohtimiseen ja kyselemiseen”. Näin vastanneiden vanhempien lapsista 23 % oli päiväkodista ja 39 % ryhmäperhepäivähoidosta. Näistä lapsista 0–2-vuotiaita oli 39 %:a, 3–4-vuotiaita 18 %:a ja 5-vuotiaita 27 %:a.

Vanhemmat olivat täydentäneet vastaustaan

Vastaan en osaa sanoa, koska en tiedä mitä ne leikkivät, liikkuvat ym.

En juuri tiedä mitä ne siellä tekevät

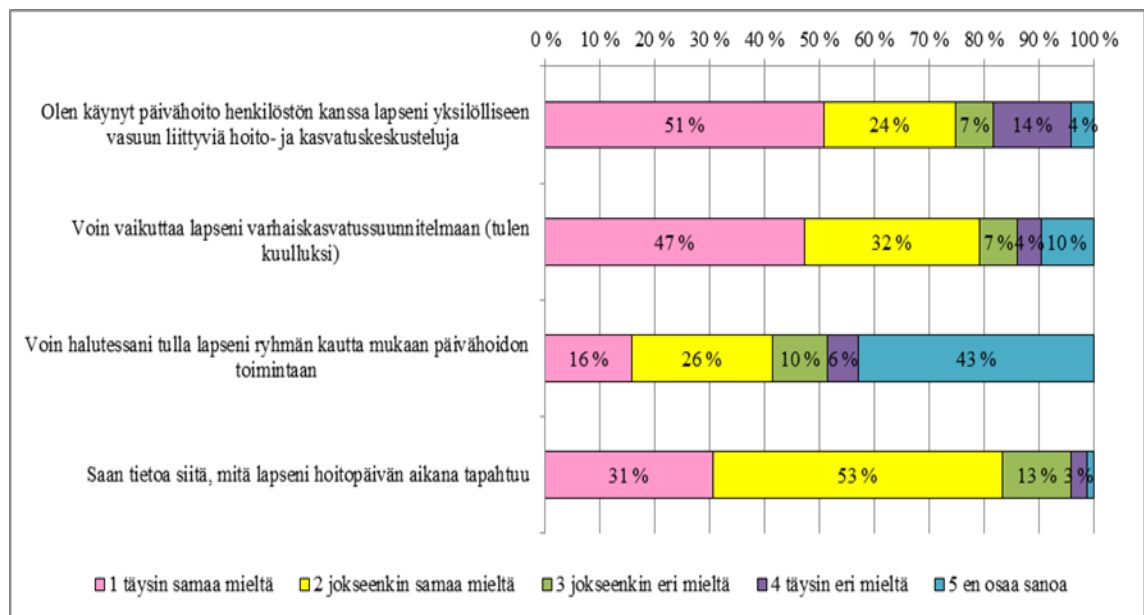
Aamulla eri hoitaja kuin illalla, kaikkiin kysymyksiin ei vastausta osaa sanoa, jos lapsi ei kotona paljon puhu päivän tapahtumista

Nämä vastaukset viittaavat kehittämistarpeeseen tehostaa lapsen päivän tapahtumien kertomista vanhemmille.

4.4 Yhteistyö

Yhteistyö kohdassa kartoitettiin vanhempien ja henkilökunnan yhteistyön kannalta merkityksellisten asioiden kuten varhaiskasvatussuunnitelmaan tekemisen, vanhempien kuulluksi tulemisen, vanhempien osallisuuden ja tiedon välittämisen merkitystä vanhemman näkökulmasta.

Kuviosta 5 havaitaan, että vastanneista vanhemmista (n=72) 75 % oli käynyt vasukeskustelun henkilöstön kanssa. Vastausaikaan päivähoitopaikoissa vasu-keskustelut olivat vielä ”kesken” ja osalla vanhemmista keskustelu oli tulossa. Suurin osa vanhemmista katsoi voivansa vaikuttaa lapsensa varhaiskasvatussuunnitelmaan. Vanhemmista 43 % vastasi, en osaa sanoa, väittämään voin halutessani tulla lapseni ryhmän kautta mukaan päivähoiton toimintaan. Nostan tämän esille, koska avoimien vastausten kautta yhteistyön lisäämiseksi ja monipuolistamiseksi kohdassa vanhemmilta nousi esiin viesti, jossa he toivat esille halun päästä seuraamaan lapsensa päivän tapahtumia.

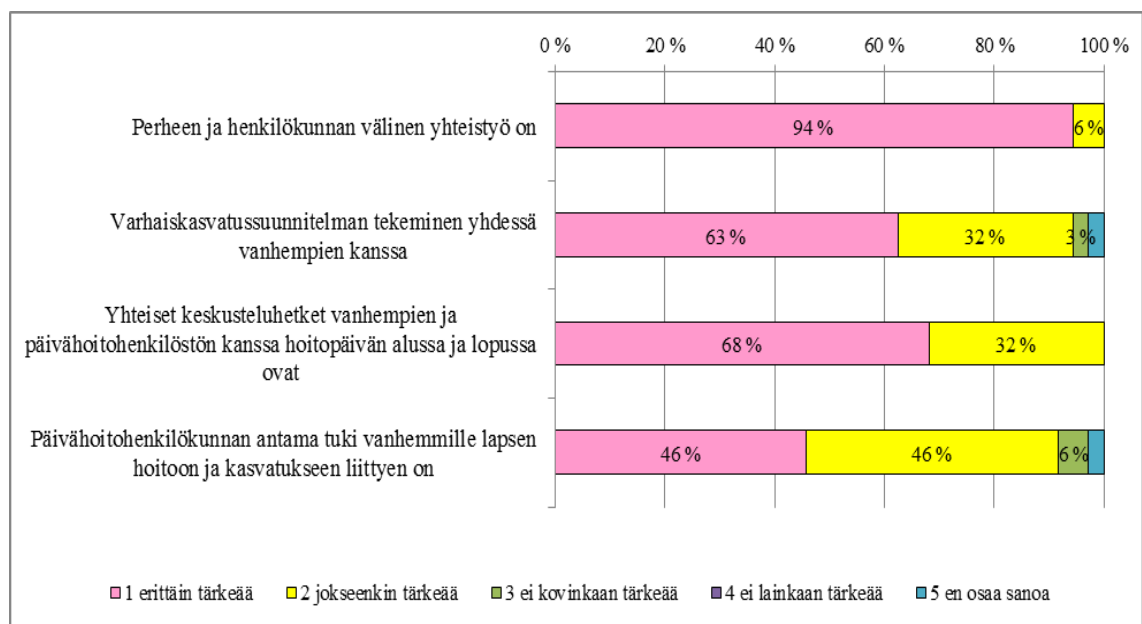

KUVIO 5. Yhteistyö (n=72)

Suurin osa vanhemmista (n=72) saa riittävästi tietoa lapsensa hoitopäivän tapahtumista (kuvio 5). Kuitenkin 16 % vanhemmista koki, etteivät saa riittävästi tietoa lapsen päivän tapahtumista. Perhepäivähoidossa tieto lapsen päivästä kulkee vanhemmalle, mutta päiväkodissa ja ryhmäperhepäivähoidossa tiedon välittämisessä oli puutteita. Kasvatus-

kumppanuuden yksi tärkeä kulmakivi on tiedon välittäminen ja keskusteluyhteyden saaminen vanhempiin. Vanhempien esille tuomissa ehdotuksissa yhteistyön monipuolistamiseksi ja kehittämiseksi nousi esille vanhemman kohtaaminen, kuunteleminen, kuuleminen ja tiedon välittäminen.

Yhteistyön merkitystä koskevien väittämien vastauksissa (kuvio 6) vanhemmat toivat esille, että he arvostavat perheen ja henkilökunnan välistä yhteistyötä. Varhaiskasvatussuunnitelman tekeminen, yhteiset aamu- ja iltaporinat hoitopäivän alussa ja lopussa sekä päivähoitohenkilöstön antama tuki vanhemmille lapsen hoitoon ja kasvatukseen nousivat lähes kaikkien vanhempien vastauksissa hyvin tärkeiksi yhteistyön muodoiksi. Vanhemmat toivat avoimissa vastauksissa ehdotuksia yhteistyön monipuolistamiseksi ja kehittämiseksi. Nämä ehdotukset tukevat näkökulmaa, että vanhemmat haluavat osallistua ja myös vaikuttaa lapsensa päivähoiton kehittämiseen.

KUVIO 6. Mielenpääteesi yhteistyön merkityksestä (n=72)

Vanhempien tuomia kehittämissuhteita vanhempien ja päivähoiton henkilöstön yhteistyön monipuolistamiseksi ja kehittämiseksi

Keskusteluja voisi olla enemmänkin, samoin mitä hoidossa on päivän aikana tehty, jos lapsi ei itse kerro

Sijaisia voisi myös ohjeistaa enemmän kertomaan vanhemmille päiväkuulusta alussa ja lopussa ja myös tervehtiä vanhempia ja esittelemään itsensä

Nyt on käytäntönä 1 keskustelu/vuosi. Toivoisin keskusteluhetkeä ennen hoidon aloitusta (hoitosopimus/tutustumiskeskustelu), 1 kk hoidon aloittamisesta sekä kerran syyskaudessa ja kerran kevätkaudella. Yhteisiä keskusteluja saisi olla enemmän

Päivähoidon henkilökunta voisi tukea ja antaa vinkkejä kasvatukseen. Yhteisöllisiä toimintamalleja kodin ja päivähoidon välillä

Sähköinen reissuvihko, jos sen täyttämiseen olisi aikaa. Hoitajat kävisivät tietyin väliajoin päivittämässä tietoja lapsen kehityksen askelista (valmiit kohdat johon arvioivat)

Vanhemmat olivat myös tyytyväisiä päivähoidon kanssa tehtävään yhteistyöhön

Yhteistyö toimii hyvin. Lapsi huomioidaan yksilöllisesti ja perhettä kuunnellaan tarvittaessa

Yhtenäiset käytännöt kotona ja päivähoidossa voisivat luoda/luovatkin turvallisen kasvuympäristön lapselle

Olen tyytyväinen nykyiseen yhteistyöhön. Koen nykyisen riittäväksi

Vanhempien ehdotuksia ja kommentteja jo olevista yhteisistä tapahtumista

Avoimia ovia, joulupaja, isovanhempien päivä – tyyppiset tilaisuudet ovat hyviä

Juhlat ja yhteiset tilaisuudet perheiden kanssa kivoja ja tärkeitä

Myös vanhemmilla mahdollisuus seurata opetusta tms. Vanhempainillat tai avoimet ovet tyliin tulla joskus ”kärpäsenä katossa” seuraamaan tilanteita

Kyselylomakkeen lopussa vanhemmilta kysyttiin, miten he kokevat jaksavansa vanhempiana juuri nyt. Vanhemmista (n=70) 54 % vastasi jaksavansa hyvin, 22 % erittäin hyvin ja saman verran vanhempia vastasi melko hyvin. Vanhemmista 1 % vastasi ”en oikein hyvin”.

4.5 Päivähoidon laatu

Vanhemmat vastasivat päivähoidon laatua koskeviin kysymyksiin avoimilla vastauksilla. Kysymyslomakkeissa (n=72) hyvää laatua koskevaan kysymykseen oli kirjoittanut 42 vanhempaa ja ei hyvää laatua koskevaan kysymykseen 28 vanhempaa. Vastauksista

saa laajan kuvan, mikä vanhempien mielestä on hyvää laatua päivähoitossa. Olen käsitellyt vanhempien vastaukset sisällönanalyysin kautta ja jaotellen ne varhaiskasvatuksen laatuun liittyvien tekijöiden mukaan puitetekijöihin, välillisiin tekijöihin, prosessitekijöihin ja vaikuttavuustekijöihin. Sisällöllisiin orientaatioihin ja oppimisen pedagogiikkaan olen kirjannut, mitä vanhempien mielestä on tärkeää oppia ja harjoituttaa esimerkiksi askartelu, joka ohjaa muun muassa kädentaitoihin, silmän ja käden yhteistyöhän, keskittymiskykyyn, kätsyyteen eli en ole eritellyt taitoja mitä kehitetään ja opitaan vaan vanhempien esille tuomaa kokonaisuutta kuten liikunta, askartelu, leikki. Liitteessä 2 on kuvio vanhempien kokemasta hyvästä laadusta päivähoitossa.

Puitetekijöinä vanhemmat toivat esille hoitajien määrän. Vanhempien mielestä asiantuntevia hoitajia tuli olla riittävästi, henkilöstössä tuli olla mahdollisimman vähän vaihtuvuutta sekä pysyvien hoitosuhteiden kautta syntyy luottamus ja tuttuus hoitajaan niin lapselle kuin vanhemmalle

Henkilökuntaa on riittävästi esimerkiksi aamuin illoin tapahtuvaa keskustelua varten

Asiantunteva, suhteellisen pysyvä henkilöstö

Varhaiskasvatusympäristön osalta vanhemmat toivat esille ympäristön turvallisuuden, asianmukaisuuden, virikkeet, viihtyisyyden ja kodin omaisuuden.

Monipuoliset virikkeet

Viihtyisä ja kodinomainen ympäristö

Asianmukainen, turvallinen ympäristö

Pienten ryhmien merkitys nousi esille. Suurten ryhmäkokojen negatiivisen vaikutuksen vanhemmat nostivat esille päivähoitopalvelujen toteutumisessa ja toimintaympäristössä, niin lapsen yksilöllisen havainnoinnin puutteena kuin työntekijöiden väsymisenä. Pienten ryhmäkokojen kautta hoitajilla on paremmat mahdollisuudet havainnoida lasta, ohjata häntä yksilöllisesti sekä se vaikuttaa myös toiminnan sisältöön.

Ryhmäkoot ovat pienet hoitaja huomioi kaikki lapset

Hoitajalla on aikaa jokaiselle lapselle, jos tulee ongelmaa tai lapsi tarvitsee apua

Tavallinen rauhallinen elämä ja tuo aikaisemmin mainittu kodinomaisuus kuvastavat vanhempien näkökulmaa kiireettömyydelle, turvallisuudelle, tuttuudelle ja lapsesta huolehtimisella. Turvallisuus tuli esille monessa ero kohdassa niin hoitajien, ympäristön kuin toiminnan kautta.

Lapsen hoitopäivään sisältyvä tavallinen rauhallinen elämä

Välillisistä tekijöistä henkilökunnan ammattitaito, motivaatio, osaaminen, jaksaminen, rauhallisuus ja luotettavuus ovat tekijöitä, jotka vanhemmat nostivat laatuun vaikuttaviksi tekijöiksi.

Henkilöstö on motivoitunutta ja tekee työtä sydämellään

Hoitajat osaavat asiansa ja huomioivat lapset yksilöinä

Tutut ammattitaitoiset hoitajat, jotka ovat innolla työssään

Varhaiskasvatussuunnitelma ja vanhempien kanssa tehtävä yhteistyö kuului hyvään laatuun myös vanhempien mielestä. Vasu, vanhempien kuuleminen, aamu ja iltaporinat ja tiedottaminen, kaikki nämä tulivat esille vanhempien vastauksissa. Luottamus on kaiken vanhempien kanssa tehtävän yhteistyön peruskivi ja pohja sen onnistumiselle.

Kasvatuksessa yhtenäinen linja vanhempien kanssa

Kodin ja päivähoidon yhteistyön onnistuneisuus

Keskustelu vanhemmille on aktiivista päivänkulusta

Tiedetään lapsen päivittäisistä asioista ja kerrotaan niistä vanhemmille, se on tärkeää

Riittävä tiedotus esim. tulevista tapahtumista

Laatuun vaikuttavia **prosessitekijöitä** olivat lapsilähtöisyys, aikaa lapselle, lapsi tulee kuulluksi, syli, monipuolinen ruoka, lepo, omatoimisuuden tukeminen, suvaitsevaisuus, avoimuus, kunnioitus, luottamus, sosiaalisuus, yhteisöllisyys, yksilöllisyys ja rutiinit.

Lapsilähtöinen ote

Lasta ei pakote tekemään, mutta annetaan yrittää

Lapset saavat monipuolisia sosiaalisia kontakteja muiden lasten kanssa

Yksilöllisyyden ja toisaalta yhteisöön kasvamisen huomioiminen

Henkilökunnan leikkiminen ja kuuntelu lasten kanssa. Lapsi tulee kuulluksi=hyvä

Aikataulut esim. ruoka-aika, rutiinit, päivälepo, oma-aika ulkoilulle

Vanhempien kommenttien kautta havaitaan kuinka kaikki vaikuttaa kaikkeen. Ilman hyvin toteutuneita puitteja ja välillisiä tekijöitä eivät prosessitekijät toteudu.

Sisällöllisistä orientaatioista ja oppimisen pedagogiikasta olen nostanut esille vanhempien tuomia kommentteja, mitä heidän mielestään oli tärkeää oppia, kuten monipuolinen toiminta, ulkoilu, askartelu, liikunta, taiteellisuus, ohjattu toiminta, leikki ja virikkeet. Vanhemmat toivat kommentteissaan esille toiminnan merkityksen.

Uusien asioiden harjoittelu esim. luistelu, hiihto yms

Lapsen yksilöllisyyden huomioiva tavoitteellinen toiminta ja kasvatus

Lapsen kehityksen ja luovuuden tukeminen”

Vaikuttavuustekijöinä vanhempien vastauksista nousivat tyytyväinen lapsi, tyytyväinen vanhempi, positiivisuus, tuki lapsen kasvuun, hoitoon ja oppimiseen. Kun lapsi on tyytyväinen, niin myös vanhempi on tyytyväinen ja suhde on myös toiseen suuntaan.

Lapseni lähtee mielellään päiväkotiin ja viihtyy siellä hyvin

Lapsi viihtyy ja vanhemmat voivat turvallisesti jättää lapsen hoitoon

Lapsen hyvä ja levollinen olo kertoo hyvästä hoidosta

Hoitajan ja lapsen välillä luottamuksellinen suhde

Lapsen hyvät kasvukokemukset

Lapsi saa tukea omaan kasvuun, hoitoon ja oppimiseen

Lapsen kehityksen ja luovuuden tukeminen

Vanhemmat toivat myös esille mikä heidän lapsensa päivähoidossa ei ole hyvää laatua sekä vaatii kehittämistä päivähoidon käytännön työssä ja arjen toiminnassa. Henkilöstön määrä ei vanhempien mielestä ollut riittävä. Laadukkaan varhaiskasvatuksen kannalta vanhemmat toivoivat enemmän lastentarhanopettajia ryhmään. Sijaisina olevia työntekijöitä tulee vanhempien mielestä ohjeistaa kohtaamaan vanhempia. Lapsiryhmien koh-

dalla vanhemmat katsoivat, että suuret lapsiryhmät vaikuttavat henkilöstön väsymiseen ja aiheuttavat melua

Toimintaympäristössä vanhemmat toivat esille tilojen ahtauden ja joidenkin tilojen osalta vanhanaikaisuuden. Lelujen turvallisuus sekä perheiden ja päivähoidon yhteistyömuotojen kehittäminen nostettiin myös esille. Erityisesti keskustelujen lisääminen sekä vanhempien osallistuminen päivähoiton toimintaan ja tutustuminen lapsensa arkeen päivähoitossa nousi kehittämisen kohteeksi. Myös lasten päivästä tiedottamisen puute sekä yleensä vanhemman kohtaaminen ja kuuleminen vaativat parantamista. Ohjatun toiminnan lisääminen, lasten yksilöllisten taitojen huomioiminen, pienryhmätoiminta sekä taiteellisuuden, ekologisuuden, monikulttuurisuuden ja kielellisten virikkeiden lisääminen nousivat myös kehittämistarpeina, samoin kuin vanhusten kanssa tehtävä yhteistyö. Perhepäivähoitoa vanhemmat toivoivat erityisesti pienten lasten hoitomuotona lisää.

5 TUTKIMUSTULOSTEN TARKASTELUA JA JOHTOPÄÄTÖKSIÄ

Opinnäytetyöni tavoitteena oli nostaa esille vanhemman mielipide varhaiskasvatuksesta. Tuloksista ilmeni, että vanhemmat ovat pääsääntöisesti tyytyväisiä saamaansa päivähoitopalveluun. Päivähoitopalveluista tiedon saannissa sekä kunnan ajankohtaisista päivähoitoasioista ja palveluista tiedottamisessa ilmeni, että osa päiväkodin ja ryhmäperhepäivähoidon vanhemmista kokivat niissä olevan puutteita. Päivähoidon hinnan kohtuullisuuden osalta 39 %: vanhemmista oli eri mieltä väittämän kanssa. Varhaiskasvatuspalveluista perittäviä maksuja määrittää Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista (1992). Siikalatvan vanhemmilla on mahdollisuus saada hyvitystä päivähoitomaksusta, jos he ilmoittavat pidemmästä lomatarpeesta hyvissä ajoin. (Siikalatva 2013.) Jokimiehen ja Kronqvistin tutkimuksessa (2008) ilmeni myös, että vanhemmat suhtautuivat kriittisesti kunnan tiedottamiseen. Paula Laakson (2008) tutkimuksessa vanhemmat kokivat ongelmiksi tiedonkulun puutteen, joustamattomuuden hoitoajoissa ja päivähoitomaksut. Monipuolinen päivähoitopaikkojen tarjonta ja riittävä päivähoitopaikkojen määrä olivat vanhempien mielestä tärkeitä laatutekijöitä Laakson tutkimuksessa.

Siikalatvan vanhempien tärkeimpänä perusteluna päivähoitopalveluille oli, että ne mahdollistavat vanhempien työssäkäynnin. Seuraavaksi tärkeimpinä tulivat tuki lapsen sosiaaliselle kehitykselle sekä toivomus, että oma lapseni voi leikkiä ja toimia muiden lasten kanssa. Kaikissa lasten ikäryhmissä työssä käynnin mahdollistava vaikutus oli yksi tärkeimmistä perusteista päivähoitopalvelulle. Tiilikan (2005) tutkimuksessa äidit nostavat päiväkodin tietoisesti valituksi päivähoitomuodoksi, joka tukee lapsen sosiaalisuutta, kognitiivista kehitystä ja oppimisen taitoja. Jokimiehen ja Kronqvistin (2008) tutkimuksessa nousivat tärkeiksi perusteiksi päivähoitopalvelulle lapsen sosiaalinen kehitys ja lapsen mahdollisuus leikkiä ja toimia muiden kanssa ja vasta kolmantena tuli vanhempien työssäkäynnin mahdollistuminen. Heidän tutkimuksessaan oli mukana myös avointa päiväkotitoimintaa ja esiopetus. Työn merkitys perheen elintason ylläpitäjänä on huomattava ja kustannusten nousu sekä työpaikkojen vähyys vaikuttavat olennaisesti siihen, että päivähoitopalvelujen merkitys vanhempien työssäkäynnin mahdollistajana nousee valinnoissa korkealle. Pienillä paikkakunnilla ei myöskään ole vaihtoehtoja lasten hoidon järjestämiseen.

Päivähoidon toimintaympäristöön vanhemmat olivat pääsääntöisesti tyytyväisiä. Päiväkodin osalta leikkiympäristössä ja välineistössä sekä päivähoidon sisätiloissa vanhempien mielestä oli kehitettävää. Ryhmäperhepäivähoidossa vanhempien mielestä kehittämistä oli päivähoidon ulkotilojen kunnossa sekä vanhempien ja henkilöstön yhteisiin keskusteluihin sopivissa tiloissa. Jokimiehen ja Kronqvistin (2008) tutkimuksessa perhepäivähoidossa olevien vanhempien tyytyväisyys toimintaympäristöön ja viihtyvyyteen oli suurin. Ryhmäperhepäivähoidon osalta tyytymättömyys oli suurinta. Väittämään, jossa kysyttiin lapsen saamasta erityisestä tuesta, reilu neljännes vanhemmista vastasi, etteivät he osaa sanoa. Kysymyksen asettajana olen miettinyt, oliko sana erityinen tuki vieras vastaajille ja olisiko sitä pitänyt selventää vanhemmille.

Vanhemmilta tuli tutkimuksessani avoimien vastausten kautta kehittämissiivestiä lapsen hoitopäivästä tiedottamisesta, tiedottamisen kehittämisestä sekä vanhemman kohtaamisesta. Tiilikan (2005) tutkimuksessa äidit pitivät tärkeimpänä yhteistyömuotoina henkilökohtaisia ja lapsikohtaisia keskusteluja sekä niiden lisäämistä. Yhteistyön vahvuudeksi äidit kokivat päiväkodin arjessa keskusteluhetket lasta tuodessa ja hakiessa. Jokimiehen ja Kronqvistin (2008) tutkimuksessa ilmeni, että ryhmäperhepäivähoidon ja päiväkodin vanhemmista noin viidennes ei saa riittävästi tietoa lapsen hoitopäivästä.

Vanhemmat olivat tyytyväisiä varhaiskasvatuskeskusteluihin ja siihen, että he voivat vaikuttaa lapsensa varhaiskasvatussuunnitelmaan. Vanhemmat toivat avoimien vastausten kautta vanhempien ja henkilökunnan yhteistyöhön kehittämissiivtejä, kuten keskustelujen lisääminen ja säännöllisyys sekä sähköinen reissuvihko. Myös Jokimiehen ja Kronqvistin (2008) tutkimuksessa oli samansuuntaisia kehittämissiivtejä keskustelujen säännöllisyydestä ja yhteistyömuotojen kehittämisestä. Alasuutari (2010) nostaa esille vanhempien merkityksen palveluja ostavana ja odottavana asiakkaana, jolloin he arvioivat miten päiväkodin toiminta vastaa heidän odotuksiaan. Vanhemmilla on mahdollisuus arvioida varhaiskasvatuskeskusteluissa päiväkodin toimintaa lapsen kasvatuseriaatteista ja käytänteistä miten ne vastaavat todellisuutta. (Alasuutari 2010, 66.) Vanhemmat odottavat, että työntekijät luovat keskustelulle suotuisan ilmapiirin sekä tasa-arvoisen dialogin. Vanhemmat luottavat ammattikasvattajien asiantuntemukseen ja yhteistyössä varhaiskasvatuksen kanssa he voivat ohjata lapsia oman vastuun ottamiseen ja lapsen persoonallisuuden vahvistumiseen erilaisissa kasvuympäristöissä. Kasva-

tuskumppanuuden kautta kasvattajan kasvatusosaaminen tulee avoimemmin ja läpinäkyvämmiin perheiden ja vanhempien käyttöön. (Kekkonen 2012, 199.)

Kuten Sanna Parrilan (2002) tutkimuksessa, kyselytutkimuksessani vanhemmat kokivat perhepäivähoidon heille sopivaksi hoitomuodoksi. Omassa kyselytutkimuksessani vanhemmat olivat hyvin tyytyväisiä perhepäivähoitajaan ja hänen työhönsä. Vanhemmilta tuli viestiä, että perhepäivähoitoa pienten lasten hoitomuotona tulisi lisätä. Lapsen varahoitopaikkaan tiedottamisessa vanhempien mielestä on kehittämistä. Paula Laakson (2008) tutkimuksessa varhaiskasvatuksen kehittämiskohteena nousi varahoitopaikkojen kehittäminen. Jokimiehen ja Kronqvistin (2008) tutkimuksessa perhepäivähoitoa käyttävät vanhemmat olivat tyytyväisimpiä lastensa varhaiskasvatukseen.

6 POHDINTAA

6.1 Miten tuon opinnäytetyön tuloksia esille työelämälle ja vanhemmille

Siikalatvan varhaiskasvatuksen arvioinnin ja kehittämisen kannalta on ollut erittäin tärkeää, että olen tuonut kyselyn tuomat tulokset käytäntöön. Jokaisella kylällä järjestetään kevään 2013 aikana omat yhteiset vanhempainillat perhepäivähoidon, ryhmäperhepäivähoidon ja päiväkodin alle esikouluikäisten lasten vanhemmille. Vanhempainillassa olen lyhyesti kuvannut vanhemmille kyselyn tuomia tuloksia ja tuonut esille vanhempien esille tuomia kehittämissuhteita. Vanhempainilloissa on ollut kyselyni tulosten lisäksi myös toinen aihe ja aiheen alustaja tai tapahtuma. Kaikki kyselyyn osallistuneet vanhemmat ovat saaneet myös paperimuodossa tiedotteen tuloksista. Vanhempainilloissa vanhempien kanssa oli keskustelua kyselyn tuloksista jonkin verran. Vanhempien mielestä kyselyyn vastaaminen oli helppoa ja kysymykset selkeitä. Lapsen päiväkulun tiedottamisesta vanhemmat sanoivat ymmärtävänsä, että hoitaja aina ei pysty kertomaan lapsesta, esimerkiksi useamman perheen vanhemman läsnä ollessa. Kuitenkin päivittäistä lapsen päiväkulun tiedottamista toivottiin sekä kasvattajien välisen tiedonkulun kehittämistä. Vanhempien kanssa käytiin keskustelua myös kunnan varhaiskasvatuspalveluiden tiedottamisesta, aloituskeskustelusta lapsen hoidon alussa sekä yhteistyömuodoista. Kunnan nettisivuille toivottiin päivähoitopaikkojen esittelyä ja kuvia päivähoitopaikoista. Lapsen aloittaessa päivähoiton vanhemmat toivoivat enemmän keskustelua lapsen tavoista, rutiineista, hoidosta hakijoista ynnä muusta, jotka kirjattaisiin ylös hoitopaikan kasvattajien tietoon. Yhteistyömuotoina vanhemmat toivoivat lasten ja vanhempien yhteisiä tapahtumia, mutta myös pelkästään vanhemmille suunnattuja iltoja, joissa vanhemmat ja kasvattajat sekä vanhemmat yhdessä voivat keskustella. Vanhempainilloissa vanhemmat toivat esille myös varhaiskasvatuksen esimiehen näkyvyyden merkityksen vanhemmille, tätä asiaa ei kyselylomakkeessa kysytty.

Varhaiskasvatuksen henkilöstölle olen esitellyt tulokset laajemmin kuin vanhemmille. Päiväkodin ja ryhmäperhepäivähoidon henkilöstölle olen pitänyt yhteiset koosteet tutkimustuloksista kylittäin. Kunnan kaikille perhepäivähoitajille pidän oman palautetilaisuuden keskittyen kyselyn osalta vain perhepäivähoitoon. Olen avannut kyselylomakkeen tuomat tulokset varhaiskasvatuksen henkilöstölle taulukoiden, kuvioiden sekä

mahdollisimman paljon yhteisen keskustelun kautta. Mikäli vanhempien tuoma palaute kohdistui vain tietyn kylän päivähoitopalveluun, olen tuonut sen esille vain palautteen kohderyhmälle. Olen pyrkinyt tuomaan tulokset esille positiivisuuden kautta, koska kyselytulosten kautta vanhemmat ovat pääasiassa tyytyväisiä saamiinsa päivähoitopalveluihin. Vanhempien esille tuomat kehittämissuositukset ovat herättäneet keskustelua varhaiskasvatustyöyksiköissä palautetilaisuuksien jälkeen ja niiden kautta on ryhdytty jo toimenpiteisiin, kuten tehostettu vanhempien kohtaamista ja lapsen päivästä kertomista, vanhempien ja päivähoiton yhteistyötä yhteisen retken kautta sekä yksikön ja kunnan vasun päivittämisessä hyödynnetään kyselyn tuomia tuloksia. Olen pyrkinyt korostamaan työntekijöiden palautetilaisuuksissa, että saadut kehittämissuositukset tulee ajatella mahdollisuutena tehdä yhteistyössä parempaa varhaiskasvatusta. Päivähoidon esimiehille olen tehnyt oman kirjallisen koosteen tuloksista, jota he voivat hyödyntää kehittämistyössä jatkossa. Opinnäytetyön kyselyn tuloksia on voitu hyödyntää myös kunnan lapsi ja perhetyön sektorilla esimerkiksi pohdittaessa lasten hyvinvointia.

6.2 Opinnäytetyöprosessi tukemassa omaa ammatillisuutta

Olen ollut päiväkotityössä vuodesta 1983 lähtien ja olen nähnyt, kuinka varhaiskasvatusta on kehitetty. Tänä päivänä kasvatuskumppanuus ja vanhempien kanssa tehtävä yhteistyö lapsen hyväksi ovat ensiarvoisen tärkeitä työmuotoja. Vanhempien osuus lapsen hoidossa ja kasvatuksessa on ensisijainen ja varhaiskasvatuksen tehtävä on tukea sitä työtä. Varhaiskasvatuksen laatua arvioimalla sen sisältöä päästään kehittämään. Laadunarvioinnin avulla saadaan selville tietoa toteutetusta varhaiskasvatuksesta, sen vahvuuksia, mutta myös kehittämistarpeista.

Tutkimukseni kohderyhmänä olivat vanhemmat. Heidän kauttaan sain todella hyvää palautetta kunnan varhaiskasvatuksen kehittämistyöhön. Työni tarkoituksena oli nostaa myös yksittäinen vanhemman mielipide, huoli, kehittämistarve ja tyytyväisyys tietoisuuteen. Varhaiskasvatuksen laadunarvioinnin tulokset luovat vankan pohjan pedagogiikan kehittämissuunnitelmalle.

Kasvatuskumppanuus on tärkeää kasvattajan, vanhemman ja myös lapsen kannalta. Lapsi saa ”äänensä” kuuluville vanhemman kautta ja yhteistyöllä kasvattaja ja vanhem-

pi voivat luoda hyvän arjen lapsen kasvamiselle. Tutkimustulosten analysoinnin kautta pystyin näkemään vanhempien tyytyväisyyden, mutta myös heidän esille tuomansa kehittämistarpeet. Yksittäisen vanhemman mielipiteen esille nostaminen on erittäin tärkeää. Vanhemman voi olla vaikeaa kertoa asiasta henkilökohtaisesti päivähoitopaikassa, mutta nimettömästi vastaamalla kyselyyn tiedon tai huolen välittäminen on helpompaa.

Vanhempien ja työntekijöiden palautetilaisuuksien kautta sain niin hyvää kokemusta kuin myös vahvistusta kehittämistyölle. Tulosten julkaisun jälkeen kehittämistyö varsinaisesti alkaa. Työyksiköissä on käsitelty kehittämistarpeita ja ryhdytty arvioimaan olemassa olevia työtapoja sekä kehitetty toimivampia uusia. Toisaalta ei tarvitse keksiä aina uutta vaan voi tehostaa vanhaa, eli esimerkiksi vanhempien kanssa käytävät keskustelut lapsen hoitopäivästä nostetaan tärkeäksi yhteistyömuodoksi. Jokaisen lapsen päivään kuuluu muutakin kuin ”ihan kiva päivä tänään”. Kehittämistoiminta on pitkäjänteistä toimintaa ja tulokset eivät ole heti näkyvissä.

Vanhempien vastausten kautta sain vastaukset tutkimuskysymyksiini. Vanhemmat toivat esille mielipiteensä varhaiskasvatuspalveluiden toteutumisesta, toimintaympäristöstä, yhteistyöstä ja varhaiskasvatuksen laadusta. Vanhemmat myös toivat oman kokemuksensa varhaiskasvatuksen laadun sekä kehittämisehdotusten kautta. Lisäksi, vaikka olenkin kauan tehnyt työtä päivähoitossa, koin saaneeni ammatillisesti uutta työhöni. Esimerkiksi vanhempien kanssa tehtävää yhteistyötä ja keskustelua tulen käymään tarkemmin, vanhempaa kuunnellen ja tukien. Tutkimustuloksia käsitellessäni pohdin, kuinka hyvää materiaalia olisin saanut toteuttamalla kyselyn myös varhaiskasvatuksen henkilöstölle. Lasten laatukäsitykset ja toimintaympäristön kehittämistarpeet olisivat myös olleet konkreettisia tiedon lähteitä. Mutta nämä tutkimukset jätetään seuraavalle tutkijalle tai seuraavaan varhaiskasvatuksen laadunarviointiin.

LÄHTEET

- Alasuutari, Maarit 2003. Kuka lasta kasvattaa? Helsinki: Gaudeamus.
- Alasuutari, Maarit 2010. Suunniteltu lapsuus. Keskustelut lapsen varhaiskasvatuksesta päivähoitossa. Tampere: Vastapaino.
- Alila-Paunonen, Kirsi; Hujala, Eeva 2001. Päiväkotien laatukriteerit. Oulu: Oulun yliopisto.
- Asetus lasten päivähoitosta 1973/239. 16.3.1973. Viitattu 2.3.2013.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1973/19730239>.
- Diakonia ammattikorkeakoulu 2010. Kohti tutkivaa ammattikäytäntöä. Opas Diakonia-ammattikorkeakoulujen opinnäytetöitä varten. Diakonia-ammattikorkeakoulun julkaisuja. C Katsauksia ja aineistoja 17. Helsinki: Diakonia-ammattikorkeakoulu.
- Ceglowski, Deborah & Bacigalupa, Chiara 2002. Four Perspectives on Child Care Quality. *Earth Childhood Education Journal* Vol. 30, No.2. Viitattu 20.4.2013.
<http://anna.diak.fi:2100/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=12&sid=f9361be0-3110-49be-aa31-6da90dd71bb1%40sessionmgr4&hid=19>
- Hujala, Eeva & Fonsén, Elina 2011. Varhaiskasvatuksen laadunarviointi ja pedagoginen kehittäminen. Teoksessa Hujala, Eeva & Turja, Leena (toim.) 2011. Varhaiskasvatuksen käsikirja. Jyväskylä: PS-kustannus, 312-327.
- Heikkilä, Tarja 2008. Tilastollinen tutkimus. Helsinki: Edita.
- Heinämäki, Liisa 2004. Erityinen tuki varhaiskasvatuksessa. Erityispäivähoito-lapsen mahdollisuus. Oppaita 58. Helsinki: Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus.
- Hirsjärvi, Sirkka; Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2007. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Hujala, Eeva; Lindberg, Päivi; Nivala, Veijo; Parrila, Sanna; Tauriainen, Leena & Vartiainen, Pirkko 1999. Laadunhallinta varhaiskasvatuksessa. Oulun Yliopisto. Varhaiskasvatuskeskus.
- Hujala, Eeva; Nivala, Veijo; Parrila-Haapakoski, Sanna & Puroila, Anna-Maija 1998. Päivähoitosta varhaiskasvatukseen. Jyväskylä: Gummerus.

- Jokimies, Jaana & Kronqvist Eeva-Liisa 2008. Vanhemmat varhaiskasvatuksen laadun arvioijina. Tulokset Vaikuta vanhempi- selvityksestä. Helsinki: Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus. Viitattu 21.1.2013.
<http://www.stakes.fi/verkkojulkaisut/raportit/R22-2008-VERKKO.pdf>.
- Järvi, Seija 2006. Varhaiskasvatus osallisuuden näkökulmasta. Teoksessa Pukari, Pirjo, 2006. Vanhemmat osallisina – käsitteistöä ja menetelmän kehittelyä. Oulu: Pohjois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus, 1–13. Viitattu 25.10.2012.
<http://www.sosiaalikallega.fi/poske/julkaisut/tyopaperit-ja-muut-julkaisut/Vanhemmatosallisina.pdf>.
- Karila, Kirsti 2006. Kasvatuskumppanuus vuorovaikutussuhteena. Teoksessa Alasuutari, Maarit; Hännikäinen, Maritta; Karila, Kirsti; Nummenmaa, Anna Raija & Rasku-Puttonen, Helena (toim.) 2006. Kasvatusvuorovaikutus. Tampere: Vastapaino, 91–108.
- Karila, Kirsti; Kinos, Jorma & Virtanen, Jorma 2001. Varhaiskasvatus muuttuvassa yhteiskunnassa. Teoksessa Karila, Kirsti; Kinos, Jorma & Virtanen Jorma (toim.) Varhaiskasvatuksen teoriasuuntauksia. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Kaskela, Marja & Kekkonen, Marjatta 2006. Kasvatuskumppanuus kannattelee lasta – Opas varhaiskasvatuksen kehittämiseen. Oppaita 63. Helsinki: Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus.
- Kekkonen, Marjatta 2009. Vanhempien näkemyksiä varhaiskasvatuksen kehittämiseksi. Teoksessa Lammi-Taskula, Johanna; Karvonen, Sakari & Ahlström, Salmme (toim.). Lapsiperheiden hyvinvointi 2009. Helsinki: Terveiden ja hyvinvoinnin laitos, 162–171.
- Kekkonen, Marjatta 2012. Kasvatuskumppanuus puheena. Varhaiskasvattajat, vanhemmat ja lapset päivähoidon diskursiivisella näyttämöllä. Tutkimus 72/2012. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Väitöskirja.
- Korhonen, Merja 2006. Sukupolven merkitys vuorovaikutussuhteessa. Kirjasta Alasuutari, Maarit; Hännikäinen, Maritta; Karila, Kirsti; Nummenmaa, Anna Raija & Rasku-Puttonen, Helena (toim.) 2006. Kasvatusvuorovaikutus. Tampere: Vastapaino, 51–69.
- Kuula, Arja 2006. Tutkimusetiikka. Aineiston hankinta, käyttö ja säilytys. Tampere: Vastapaino.

- Laakso, Paula 2008. Varhaiskasvatuksen laadun kehittäminen seudullisella yhteistyöllä. Tampereen yliopisto. Kasvatustieteen laitos. Pro gradu -tutkielma. Viitattu 3.3.2013. <http://tutkielmat.uta.fi/pdf/gradu02356.pdf>
- Laki lasten päivähoidosta 1973/36. 19.1.1973. Viitattu 2.3.2013. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1973/19730036>.
- Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista 1992/734. 3.8.1992. Viitattu 15.4.2013. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1992/19920734>.
- Mikkola, Petteri & Nivalainen, Kirsi 2010. Lapselle hyvä päivä tänään—näkökulmia 2010-luvun varhaiskasvatukseen. Pedatiето.
- Ministry of Social Affairs and Health 2004. Early Childhood Education and Care in Finland. Brochures of the Ministry of social Affairs and Health 2004:14. Viitattu 12.2.2013. <http://pre20090115.stm.fi/cd1106216815326/passthru.pdf>.
- Nummenmaa, Anna Raija 2001. Tulkinnallinen lähestymistapa varhaiskasvatuksen tutkimuksessa ja teoriamuodostuksessa. Teoksessa Karila Kirsti; Kinno Jarmo & Virtanen Jorma (toim.) 2001. Varhaiskasvatuksen teoriasuuntauksia. Jyväskylä: PS-kustannus. 25–56.
- Parrila, Sanna 2002. Perhepäivähoito osana suomalaista päivähoitojärjestelmää. Näkökulmia perhepäivähoidon laatuun ja sen kehittämiseen. Oulun yliopisto. Kasvatustieteiden tiedekunta. Viitattu 22.5.2012. <http://herkules.oulu.fi/isbn9514268741/isbn9514268741.pdf>
- Puroila, Anna-Maija 2002. Kohtaamisia päiväkotiarjessa-kehysanalyttinen näkökulma varhaiskasvatustyöhön. Oulun Yliopisto. Kasvatustieteiden tiedekunta.
- Reunamo, Jyrki 2007. Tasapainoinen varhaiskasvatus. Erilaisia tapoja suhtautua muutokseen. Helsinki: WSOY Oppimateriaalit Oy.
- Ritmala, Marjo; Ojanen, Tuija; Sivén, Tuula; Vihunen, Riitta & Vilén, Marika 2010. Lapsen aika. 12.-13 painos. Helsinki: WSOYpro Oy.
- Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Jyväskylä: Tammi.
- Siikalatva 2013. Päivähoitolaisten loma-ilmoitus. Viitattu 15.4.2013. http://www.siikalatva.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/siikalatva/embeds/siikalatvawwwstructure/14769_Paivahoitolaisten_lomailmoitus_2013.pdf

- Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimus- ja kehittämiskeskus 2005. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Oppaita 56. Helsinki: Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimus- ja kehittämiskeskus.
- Sosiaali- ja terveysministeriö 2002. Valtioneuvoston periaatepäätös varhaiskasvatuksen valtakunnallisista linjauksista. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2002:9. Viitattu 1.3.2013.
<http://pre20031103.stm.fi/suomi/pao/varhais2/kasvatus.pdf>
- Svärd, Pirjo-Liisa 1996. Erityisopetus ja kuntoutus osana suomalaista varhaiskasvatusta. Teoksessa Pihlaja, Pirjo & Svärd, Pirjo-Liisa 1996. Erityiskasvatus varhaislapsuudessa. Porvoo: WSOY. 88–99.
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2012. Kasvatuskumppanuus-menetelmä rakentaa dialogista kasvatuskulttuuria. Viitattu 9.5.2012.
http://www.thl.fi/fi_FI/web/kasvunkumppanitefi/tyon/menetelmat/kasvatuskumppanuus
- Tiilikka, Aila 2005. Äitien kasvatuskäsityksiä ja arviointeja hyvästä päiväkotikasvatuksesta. Oulun yliopisto. Kasvatustieteiden tiedekunta. Väitöskirja. Viitattu 23.2.2013. <http://herkules.oulu.fi/isbn9514276280/isbn9514276280.pdf>.

Liite 1 Varhaiskasvatuksen kyselylomake

KYSELY VANHEMMILLE SIICALATVAN VARHAISKASVATUSPALVELUISTA

Kysely liittyy Aini Jarvan opinnäytetyöhön, jossa kartoitetaan vanhempien kokemuksia, mielipiteitä ja toiveita

varhaiskasvatuspalveluista. Kyselyyn vastataan nimettömänä.

Tässä kyselyssä varhaiskasvatuspalveluilla tarkoitetaan päiväkoti-, perhepäivähoito- ja

Vaihtoehtokysymyksissä vastaan ympäröimällä sopivin vaihtoehto/vaihtoehdot. Ja avoimiin kysymyksiin vastataan kirjallisesti.

1 Vastaaja

- 1 äiti
- 2 isä
- 3 muu huoltaja

2 Päivähoidossa olevien lasten lukumäärä

Mikäli sinulla on useampi lapsi varhaiskasvatuspalvelujen piirissä, vastaa alla oleviin kysymyksiin vain **yhden** valitsemasi lapsen osalta

3 Päivähoidossa oleva lapseni on iältään

- 1 0-2 vuotias
- 2 3-4 vuotias
- 3 5 vuotias

4 Lapsesi käyttämä päivähoitopalvelu

- 1 päiväkoti
- 2 perhepäivähoito
- 3 ryhmäperhepäivähoito

5 Päivähoitopalvelun toteutuminen

Arvioi seuraavia väittämiä perheesi näkökulmasta asteikolla 1-5

	1=täysin mieltä	2=jokseenkin samaa mieltä	3=jokseenkin eri mieltä	4=täysin eri mieltä	5=en osaa sanoa
1. Saan riittävästi tietoa päivähoitopalveluista	1	2	3	4	5
2. Kunnan nykyiset päivähoitopalvelut vastaavat perheemme tarpeisiin riittävästi	1	2	3	4	5
3. Päivähoitopaikan aukioajat vastaavat tarvettamme	1	2	3	4	5
4. Loma-aikojen järjestelyt toimivat hyvin	1	2	3	4	5
5. Saan riittävästi tietoa kuntamme ajan-kohtaisista päivähoitoasioista ja palveluista	1	2	3	4	5
6. Henkilöstöä on riittävästi (sijaisjärjestelyt ym.)	1	2	3	4	5
7. Päivähoitopalvelut ovat hinnaltaan kohtuulliset	1	2	3	4	5
8. Henkilökunta on ammattitaitoista	1	2	3	4	5

Muuta lisättävää ja tarkennettavaa edellisiin asioihin:

6 Päivähoidon toimintaympäristö

Valitse seuraavista sopivin vaihtoehto

	1=täysin samaa mieltä	2=jokseenkin samaa mieltä	3=jokseenkin eri mieltä	4=täysin eri mieltä	5=en osaa sanoa
1. Lapseni leikkiympäristö ja välineistö ovat monipuolisia	1	2	3	4	5
2. Lapseni päivähoitopaikan sisätilat ovat asianmukaiset ja turvalliset	1	2	3	4	5
3. Lapseni päivähoitopaikan ulkotilat ovat asianmukaiset ja turvalliset	1	2	3	4	5
4. Vanhempien ja henkilöstön yhteisiin keskusteluihin on sopivat tilat	1	2	3	4	5
5. Lapseni viihtyy nykyisessä päivähoitoympäristössä	1	2	3	4	5
6. Olen tyytyväinen lapseni saamaan hoitoon ja huolenpitoon (mm. kasvatukseen, ruokailuun, lepoon ja turvallisuuteen)	1	2	3	4	5
7. Lapseni äidinkieli ja kulttuuritausta huomioidaan riittävästi	1	2	3	4	5
8. Lapseni saa riittävästi tarvitsemaansa erityistä tukea	1	2	3	4	5
9. Lapseni huomioidaan yksilöllisesti	1	2	3	4	5
10. Lapseni saa monipuolisia liikkumisen mahdollisuuksia ryhmässään	1	2	3	4	5
11. Lapseni saa riittävästi taiteellisen kokemisen ja tekemisen mahdollisuuksia	1	2	3	4	5
12. Lapseni saa riittävästi mahdollisuuksia leikkiin ryhmässään	1	2	3	4	5
13. Lapsellani on riittävästi mahdollisuuksia tutkimiseen, pohtimiseen ja kyselemiseen ryhmässään	1	2	3	4	5

Tähän voit täydentää edellisten väittämien vastauksia:

Seuraavaksi kysytään lapsesi varhaiskasvatussuunnitelmaan (vasu) liittyvistä asioista. Lapsen vasulla tarkoitetaan lapsen yksilöllistä varhaiskasvatussuunnitelmaa, joka tehdään yhdessä lapsen vanhempien ja päivähoiton työntekijöiden kanssa. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmassa on kuvattuna lapsen yksilöllinen kehitys ja hänen hyvinvointiaan edistävät asiat.

7 Yhteistyö

	1=täysin samaa mieltä	2=jokseenkin samaa mieltä	3=jokseenkin eri mieltä	4=täysin eri mieltä	5=en osaa sanoa
1. Olen käynyt päivähoito henkilöstön kanssa lapseni yksilölliseen vasuun liittyviä hoito- ja kasvatuskeskusteluja	1	2	3	4	5
2. Voin vaikuttaa lapseni varhaiskasvatussuunnitelmaan (tulen kuulluksi)	1	2	3	4	5
3. Voin halutessani tulla lapseni ryhmän kautta mukaan päivähoiton toimintaan	1	2	3	4	5
4. Saan tietoa siitä, mitä lapseni hoitopäivän aikana tapahtuu	1	2	3	4	5

8 Mielipiteesi yhteistyön merkityksestä

Arvioi seuraavia väittämiä perheesi näkökulmasta

	1=erittäin tärkeää	2=jokseenkin tärkeää	3=ei kovinkaan tärkeää	4=ei lainkaan tärkeää	5=en osaa sanoa
1. Perheen ja henkilökunnan välinen yhteistyö on	1	2	3	4	5
2. Varhaiskasvatussuunnitelman tekeminen yhdessä vanhempien kanssa on	1	2	3	4	5
3. Yhteiset keskustelut hetket vanhempien ja päivähoitohenkilöstön kanssa hoitopäivän alussa ja lopussa ovat	1	2	3	4	5
4. Päivähoitohenkilökunnan antama tuki vanhemmille lapsen hoitoon ja kasvatukseen liittyen on	1	2	3	4	5

9 Kirjoita tähän ehdotuksiasi perheiden ja henkilökunnan välisen yhteistyön monipuolistamiseksi ja lisäämiseksi:

10 Päivähoitopalvelut ovat tärkeitä, sillä ne

Ympyröi seuraavista enintään kolme (3) mielestäsi tärkeintä perustetta

- 1 mahdollistavat vanhempien työssäkäynnin
- 2 tukevat lapseni sosiaalista kehitystä
- 3 lapseni saa tukea omaan kasvuun, hoitoon ja oppimiseen
- 4 lapseni voi leikkiä ja toimia muiden lasten kanssa
- 5 voin saada muiden vanhempien vertaistukea ja kontaktia vanhempiin
- 6 voin tehdä yhteistyötä ammattikasvattajan kanssa kasvatustyössä
- 7 voin saada tukea omaan vanhemmuuteeni ammattikasvattajilta
- 8 mahdollistavat aikuisten ja lasten yhteisen toiminnan

11 Mikä on kokemuksesi mukaan hyvää laatua päivähoidossa:

12 Mikä ei ole mielestäsi hyvää laatua lapsesi päivähoidossa:

13. Miten haluaisit kehittävä päivähoitopalveluja - mitä haluaisit lisätä ja mitä uutta haluat ehdottaa:

14. Miten koet jaksavasi vanhempana juuri nyt

- 1 erittäin hyvin
- 2 hyvin
- 3 melko hyvin
- 4 en oikein hyvin
- 5 huonosti

Kysely palautetaan nimettömänä saatekirjeessä ilmoitettuun palautelaatikkoon päivähoitopaikassa.

Kyselyssä on hyödynnetty Eeva-Liisa Kronqvistin ja Jaana Jokimiehen *Vanhemmat varhaiskasvatuksen laadun arvioijina* -kyselymateriaalia. Vaikuta vanhempi-selvityksestä (2007).

Kiitos vastauksistasi!

Liite 2 Hyvää laatua päivähoidossa vanhempien kokemuksen mukaan

KUVIO ON KOOTTU SISÄLLÖNANALYYSIN KAUTTA VANHEMPIEN AVOIMISTA VASTAUKSISTA KYSYMYKSEEN: MIKÄ ON KOKEMUKSESI MUKAAN HYVÄÄ LAATUA PÄIVÄHOIDOSSA

